

Jaarrekening 2018

Stichting Isala klinieken

Algemene identificatiegegevens Isala:

Naam verslaggevende rechtspersoon

Nummer Kamer van Koophandel

Stichting Isala klinieken

5062128

Locatie Zwolle

Postadres en plaats

Bezoekadres hoofdgebouw V

Bezoekadres gebouw A, B en C

Bezoekadres gebouw L

Bezoekadres gebouw M (Mondriaan)

Bezoekadres gebouw N

Bezoekadres gebouw Q

Telefoon

Postbus 10400, 8000 GK Zwolle

Dokter van Heesweg 2, 8025 AB Zwolle

Dokter Spanjaardweg 29, 8025 BT Zwolle

Dokter Stolteweg 84-96, 8025 AZ Zwolle

Dokter van Deenweg 1, 8025 BP Zwolle

Dokter Stolteweg 86, 8025 ZA Zwolle

Dokter Spanjaardweg 1, 8025 BT Zwolle

(038) 424 50 00

Locatie Meppel

Postadres en plaats

Bezoekadres Isala Diaconessenhuis

Telefoon

Postbus 502, 7940 AM Meppel

Hoogeveenseweg 38, 7943 KA Meppel

(0522) 23 33 33

Identificatienummer(s) Nederlandse Zorgautoriteit (Nza)

Isala Ziekenhuis (10306)

Isala PAAZ Zwolle (450-2007)

Isala PAAZ Meppel (450-2006)

Website

Internet contactpagina

www.isala.nl

www.isala.nl/vraagstellen

Inhoudsopgave

	Jaarrekening	
1.	Balans per 31 december 2018	2
2.	Resultatenrekening over 2018	3
3.	Kasstroomoverzicht over 2018	4
4.	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	5
5.	Toelichting op de balans per 31 december 2018	13
6.	Mutatieoverzicht immateriële vaste activa 2018	25
7.	Mutatieoverzicht materiële vaste activa 2018	25
8.	Overzicht langlopende schulden per 31 december 2018	26
9.	Toelichting op de resultatenrekening over 2018	27
10.	Gebeurtenissen na balansdatum	34
11.	Vaststelling en goedkeuring	36
12.	Overige gegevens	37
12.1	Statutaire regeling resultaatbestemming	37
12.2	Nevenvestigingen	37
12.3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	37

1. Balans per 31 december 2018

(na resultaatbestemming ; bedragen x 1.000 €)

1. Balans na resultaatbestemming per		31 december 2018	31 december 2017
Activa			
Vaste activa			
5.1	Immateriële vaste activa	21.987	4.085
5.2	Materiële vaste activa	379.584	383.052
5.3	Financiële vaste activa	16.843	17.180
Totaal vaste activa		418.415	404.317
Vlottende activa			
5.4	Vorraden	13.181	12.003
5.5	Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten	2.723	10.824
5.6	Debiteuren en overige vorderingen	94.437	102.426
5.7	Vordering uit hoofde van Garantieregeling kapitaallasten	1.791	18.257
5.8	Liquide middelen	74.388	41.726
Totaal vlottende activa		186.520	185.235
Totaal activa		604.935	589.552
Passiva			
5.9	Groepsvermogen		
Kapitaal			
	Bestemmingsreserve rendementsdeling	69	197
	Bestemmingsreserve fondsen	2.204	2.043
	Algemene en overige reserves	131.518	149.964
	Wettelijke reserves	21.987	
Totaal groepsvermogen		155.777	152.205
5.10	Voorzieningen	55.577	48.856
5.11	Langlopende schulden (meer dan 1 jaar)	229.073	269.053
5.12	Kortlopende schulden en overlopende passiva (ten hoogste 1 jaar)	164.508	119.437
Totaal passiva		604.935	589.552

2. Resultatenrekening over 2018

(bedragen x 1.000 €)

2. Resultatenrekening per		2018	2017
Bedrijfsopbrengsten:			
9.1	Opbrengsten zorgprestaties	628.028	615.129
9.2	Opbrengst uit hoofde van garantieregeling kapitaallasten	1.791	6.250
9.3	Subsidies	28.140	26.021
9.4	Overige bedrijfsopbrengsten	37.041	40.939
Som der bedrijfsopbrengsten		695.000	688.339
Bedrijfslasten:			
9.5	Personeelskosten	332.899	325.660
9.6	Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	33.341	31.556
9.7	Bijzondere waardevermindering van vaste activa		
9.8	Honorariumkosten vrijgevestigde medisch specialisten	91.215	90.888
9.9	Overige bedrijfskosten	219.955	222.209
Som der bedrijfslasten		677.411	670.314
Bedrijfsresultaat		17.589	18.025
9.10	Financiële baten en lasten	-9.931	-13.571
Resultaat voor belasting		7.658	4.454
9.11	Resultaat deelnemingen	386	
Resultaat na belasting		8.044	4.454

3. Kasstroomoverzicht over 2018 (bedragen x 1.000 €)

3. Kasstroomoverzicht		2018	2017
Kasstroom uit operationele activiteiten			
2. Bedrijfsresultaat	A	17.589	18.025
Aanpassingen voor:			
9.7 Afschrijvingen	33.341	31.556	
9.8 Bijzondere waardeverminderingen		-2.599	
5.10 Mutaties voorzieningen	6.720	5.116	
5.3 Geblokkeerde rekening ABN AMRO	400	400	
	B	40.461	34.472
Veranderingen in werkkapitaal:			
5.4 Voorraden	-1.178	-778	
5.5 Mutatie onderhanden werk DBC's / DBC-zorgproducten	8.101	-9.310	
5.6 Vorderingen	7.989	-10.435	
5.7 Vorderingen uit hoofde van bekostiging	16.466	-5.488	
5.12 Kortlopende schulden (exclusief schulden aan banken)/Integratieheffing BTW	-5.040	5.645	
	C	26.338	-20.367
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		84.389	32.131
9.11 Ontvangen interest	1.015	1.095	
9.11 Betaalde interest	-13.001	-14.503	
	D	-11.986	-13.408
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	E=A+B+C+D	72.403	18.722
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
5.1 Investerings in immateriële vaste activa	-18.760	-4.085	
5.2 Investerings in materiële vaste activa	-29.015	-30.652	
5.2 Desinvesteringen materiële vaste activa			
Investering in goodwill Dermatologisch Centrum Isala BV	-2.783		
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	F	-50.559	-34.737
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
5.11 Nieuw opgenomen leningen	25.000	55.000	
5.11 Aflossingen langlopende leningen	-13.452	-67.789	
5.11 SWAP / disagiokosten	-2.935	-1.689	
5.3 Aflossing verstrekte lening aan derden	2.207	187	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	G	10.819	-14.292
Mutatie geldmiddelen (exclusief kortlopende schulden aan kredietinstellingen)		H=E+F+G	32.663
		32.663	-30.307
5.8 Saldo Liquide middelen per 1 januari	41.726	72.033	
Saldo Liquide middelen per 31 december	74.388	41.726	-30.307

4. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

4.1 Algemeen

4.1.1 Doel Stichting Isala klinieken (KvK nr 5062128)

Artikel 2 van de statuten

De stichting heeft ten doel: het onderzoek, de behandeling, de verpleging en de verzorging van zieken en gehandicapten, zowel intra- als extramuraal, alsmede het verschaffen van huisvesting voor de doelgroepen met bijbehorende voorzieningen, en voorts al hetgeen met het voorgaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

4.1.2 Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Verlaglegging

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi (RvW).

Verlaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2018, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2018.

Continuïteitsveronderstelling

Voor een nadere toelichting op de consequenties van de uitbraak van de wereldwijde COVID-19 pandemie en de consequenties voor Isala wordt verwezen naar paragraaf 1.6 Gebeurtenissen na balansdatum. Ondanks de enorme impact van COVID-19 is geen sprake van materiele onzekerheid die ernstige twijfel kan doen rijzen of Isala haar activiteiten voort kan zetten. Derhalve is de jaarrekening 2018 opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Vergelijkende cijfers

Herrubricering van vergelijkende cijfers heeft niet plaatsgevonden.

4.1.3 Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen, de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De volgende waarderingsgrondslagen zijn naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie, en vereisen een aantal schattingen en veronderstellingen:

- de waardering van de uitval in het onderhanden werk
- de verdeling van de toerekening van de afspraken met de verzekeraars met betrekking tot schadejaar 2018.
- effecten van de afwikkeling van de belconsulten
- de voorziening voor risico's uit hoofde van zelfonderzoeken en locatie-overstijgende productie.
- de gehanteerde uitgangspunten bij de bedrijfswaarderekening.
- de overige voorzieningen.

Juridisch gefuseerd

Per 1 januari 2017 zijn Stichting Isala klinieken en Stichting Zorgcombinatie Noorderboog juridisch gefuseerd. Vanaf dat moment worden de activiteiten van laatstgenoemde stichting voortgezet vanuit Stichting Isala klinieken. Vanaf 2015 wordt in de jaarrekening de "pooling of interests"-methode toegepast als gevolg van de bestuurlijke fusie per 1 januari 2015. Er zijn derhalve geen aanpassingen in de wijze van opstellen van de jaarrekening vanaf het moment van de juridische fusie.

Dermatologisch Centrum Isala klinieken

De deelneming in Dermatologisch centrum Isala klinieken was voorheen opgenomen onder Isala Behandel- en Onderzoek Centra BV als een 51% belang. Per 30 juli 2018 zijn de aandelen (8.820 aandelen ad € 1 zijnde 49%) van de Zwolse Dermatologen BV per akte van levering verkocht aan Isala Behandel- en Onderzoek Centra BV tegen betaling van € 3,0 miljoen.

Per 1 november 2018 zijn de aandelen (18.000 aandelen ad € 1 zijnde 100%) van Isala Behandel- en Onderzoek Centra BV per akte van levering verkocht aan Stichting Isala klinieken tegen betaling van € 6,4 miljoen.

De verkrijging van de aandelen is verwerkt als vermogensverschuiving (met verwerking binnen het eigen vermogen) waarbij € 4,5 miljoen ten laste van het groepsvermogen is gebracht (het bedrag dat meer is betaald dan de financiële boekwaarde).

4.1.4 Medisch specialisten

De medisch specialisten in vrije vestiging hebben zich verenigd in een medisch specialistisch bedrijf (MSB).

De honorariumgestroomde met de specialisten in vrije vestiging samenhangende opbrengsten en kosten worden verwerkt in de resultatenrekening.

Het honorarium dat wordt gedeclareerd voor de medisch specialisten die in loondienst zijn, is evenals voorheen verantwoord als onderdeel van de opbrengsten. De specialisten in loondienst ontvangen salaris; deze salariskosten maken deel uit van de personeelskosten. Isala heeft overeenkomsten gesloten met de maatschap Medisch Specialistisch Bedrijf Isala (MSB-I), de maatschap Dermatologie Zwolle en MKA Zwolle BV (Mondziekten, Kaak- en Aangezichtschirurgie).

Door MSB-I is in 2018 een achtergestelde lening verstrekt aan Isala ter grootte van € 2,5 miljoen, welke is opgenomen onder de langlopende schulden

4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

4.2.1 Activa en passiva

- Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen historische kosten.
- Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vast te stellen.
- Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling ervan gepaard gaat met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag ervan betrouwbaar is vast te stellen.
- Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen.
- Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De jaarrekening is gepresenteerd in duizenden euro's (x 1.000 €) ; de euro is ook de functionele valuta van Stichting Isala Klinieken.

4.2.2 Materiële- en immateriële vaste activa

De materiële- en immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Hierbij wordt geen rekening gehouden met restwaarde. De afschrijvingspercentages zijn vermeld in hoofdstuk 6/7 (mutatieoverzicht immateriële/materiële vaste activa). Voor zover subsidies of daaraan gelijk te stellen vergoedingen zijn ontvangen als eenmalige bijdrage in de afschrijvingskosten, zijn deze in mindering gebracht op de investeringen. Periodiek groot onderhoud wordt volgens de componentenbenadering geactiveerd. Hierbij worden de totale uitgaven toegewezen aan de samenstellende delen.

4.2.3 Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij het kunnen uitbrengen van 20% of meer van de stemrechten. De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is waarbij ook leningen van deze deelneming worden betrokken (netto-investering), wordt deze op nihil gewaardeerd.

4.2.4 Bijzondere waardeverminderingen

Vaste activa met een lange levensduur worden beoordeeld op bijzondere waardeverminderingen wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de opbrengstwaarde of de bedrijfswaarde zijnde de geschatte contante waarde van de toekomstige netto kasstromen die het actief naar verwachting genereert. Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte contante waarde van de toekomstige kasstromen, worden bijzondere waardeverminderingen verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. De opbrengstwaarde is gebaseerd op de geschatte verkoopprijs minus de geschatte kosten welke nodig zijn om de verkoop te realiseren.

Isala heeft de realiseerbare directe opbrengstwaarde bij verkoop en de contante waarde van de toekomstige kasstromen van haar zorgvastgoed benaderd en vergeleken met de boekwaarde van het vastgoed en de overige met de bedrijfsvoering samenhangende activa per 31 december 2018. Uitkomst hiervan is dat de bedrijfswaarde hoger is dan de boekwaarde waardoor geen bijzondere waardevermindering verwerkt hoeft te worden. Voor de bedrijfswaardeberekening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Berekening op basis van begroting 2019; voor de jaren 2019 – 2023 is uitgegaan van een jaarlijkse groei/indexatie van opbrengsten en kosten van 1,5%.
- Eindwaarde bepaald op basis van Gordon Growth Model, met groeifactor van 1,5%
- Als disconteringsvoet is 6% gehanteerd conform voorgaande jaren.

4.2.5 Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De verkrijgingsprijs wordt voor de magazijnvoorraden bepaald op basis van de voortschrijdende historische inkoopprijs en voor de overige voorraden op basis van de laatst bekende inkoopprijs. Prijsverschillen worden in de exploitatie verwerkt.

4.2.6 Financiële instrumenten

Omschrijving

Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten en afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Financiële instrumenten omvatten tevens in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Deze worden door de instelling gescheiden van het basiscontract en apart verantwoord indien:

- de economische kenmerken en risico's van het basiscontract en het daarin besloten derivaat niet nauw verwant zijn
- een apart instrument met dezelfde voorwaarden als het in het contract besloten derivaat aan de definitie van een derivaat zou voldoen
- het gecombineerde instrument niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening.

In contracten besloten afgeleide instrumenten die niet worden gescheiden van het basiscontract omdat niet aan de hiervoor genoemde voorwaarden is voldaan, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract. Isala heeft geen afgeleide instrumenten die gescheiden moeten worden van het basiscontract.

Verwerking

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Als financiële instrumenten bij de vervolgwaaarding worden gewaardeerd tegen reële waarde of geamortiseerde kostprijs met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, worden de direct toerekenbare transactiekosten direct verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

In contracten besloten financiële instrumenten die niet worden gescheiden van het basiscontract worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Verstrekte leningen en overige vorderingen

Verstrekte leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van lineaire amortisatie. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

4.2.7 Afgeleide financiële instrumenten

Kostprijs-hedge-accounting

Isala maakt gebruik van renteswaps (derivaten) om de rentevariabiliteit van opgenomen leningen af te dekken. Voor deze instrumenten wordt kostprijs-hedge-accounting toegepast teneinde de resultaten uit waardeveranderingen van renteswaps en de afgedekte positie gelijktijdig in de resultatenrekening te verwerken.

De toepassing van kostprijs-hedge-accounting leidt tot de volgende waarderingsgrondslagen voor financiële instrumenten.

Herwaardering/vervolgwaardering

- Indien kostprijs hedge-accounting wordt toegepast vindt, zolang het afgeleide instrument betrekking heeft op afdekking van het specifieke risico van een toekomstige transactie die zich naar verwachting zal voordoen, geen herwaardering van dit instrument plaats. Zodra de verwachte toekomstige transactie leidt tot verantwoording in de winst-en-verliesrekening, wordt de met het afgeleide instrument samenhangende winst of het met het afgeleide instrument samenhangende verlies in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Indien de afgedekte positie van een verwachte toekomstige transactie leidt tot de opname in de balans van een niet-financieel actief of een niet-financieel verplichting wordt de kostprijs van dit actief aangepast met de afdekkingsresultaten die nog niet in de winst-en-verliesrekening zijn verwerkt.

- Indien afgeleide instrumenten aflopen of worden verkocht, dient de cumulatieve winst of het cumulatieve verlies dat tot dat moment nog niet in de winst-en-verliesrekening was verwerkt, als overlopende post in de balans opgenomen te worden, totdat de afgedekte transacties plaatsvinden. Indien de transacties naar verwachting niet meer plaatsvinden, wordt de cumulatieve winst of het cumulatieve verlies overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening.

- Indien afgeleide instrumenten niet langer voldoen aan de voorwaarden voor hedge accounting, maar het financiële instrument niet wordt verkocht, wordt ook de hedge accounting beëindigd. De vervolgwaardering van het financiële instrument is dan tegen kostprijs of lagere marktwaarde.

Hedgedocumentatie

Isala documenteert de hedgerelatie in generieke hedgedocumentatie.

Daarbij bepaalt de instelling op elke balansdatum de mate van ineffectiviteit van de combinatie van het afdekkingsinstrument en de afgedekte positie (de hedgerelatie). De mate van ineffectiviteit van de hedgerelatie wordt vastgesteld door het vergelijken van de kritische kenmerken van het afdekkingsinstrument en de afgedekte positie in de hedgerelatie. Isala hanteert voor deze vergelijking de volgende kritische kenmerken:

- omvang
- looptijd
- afgedekt risico
- wijze van afrekening van het afdekkingsinstrument en afgedekte positie.

Ineffectiviteit

Wanneer de kritische kenmerken, beoordeeld in de context van de hedgerelatie, aan elkaar gelijk zijn (geweest), is geen sprake (geweest) van ineffectiviteit.

Als de kritische kenmerken, beoordeeld in de context van de hedgerelatie, niet aan elkaar gelijk zijn (geweest), is sprake (geweest) van ineffectiviteit. In dat geval wordt de mate van ineffectiviteit vastgesteld door de verandering in reële waarde van het afdekkingsinstrument te vergelijken met de verandering in reële waarde van de afgedekte positie. Indien sprake is van een cumulatief verlies op de hedgerelatie over de periode vanaf eerste verwerking van het afdekkingsinstrument tot aan de balansdatum, wordt deze ineffectiviteit direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Isala heeft op 18 december 2018 € 25,0 miljoen definitief opgenomen van Faciliteit E en de bijbehorende renteswap naar rato afgekocht. Hierna resteert generiek een 100% rente-indekking en is sprake van een effectieve hedge. De bestaande reservering in verband met ineffectiviteit is ten gunste van de winst-en-verliesrekening verwerkt in 2018.

4.2.8 Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

- De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de biedprijs.
- De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije markttrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitopslagen.
- De reële waarde van derivaten waarbij collateral wordt uitgewisseld, wordt bepaald door het contant maken van de kasstromen aan de hand van de (Eonia) swapcurve, omdat door de uitwisseling het krediet- en liquiditeitsrisico wordt gemitigeerd.
- De reële waarde van derivaten waarbij geen collateral wordt uitgewisseld, wordt bepaald door het contant maken van de kasstromen aan de hand van de relevante swapcurve vermeerderd met krediet- en liquiditeitopslagen.

4.2.9 Onderhanden werk DBC-zorgproducten

Opbrengst- en productiewaarde

- Het onderhanden werk is bepaald op basis van de opbrengstwaarde van een tussentijds zorgproduct, gebaseerd op de per balansdatum geregistreerde verrichtingen. Bij deze methode is berekend wat de integrale omzetwaarde van het product is wanneer het product, gegeven de gerealiseerde verrichtingen/zorgactiviteiten, op het moment van bepaling van het onderhanden werk ook daadwerkelijk wordt afgesloten.
- De OHW Groeper bepaalt op basis van een afleiding in de DOT boomstructuur de productiewaarde van het onderhanden werk. Hierbij worden de nog openstaande zorgtrajecten (op de peildatum) in combinatie met de uitgevoerde zorgactiviteiten (uitgevoerd vóór de peildatum) in de OHW-groeper afgeleid naar een DOT-zorgproduct.
- De waardering van het onderhanden werk is gecorrigeerd met de te verwachten schadelastoverschrijdingen bij de zorgverzekeraars. Deze schadelastoverschrijding is toegerekend aan de boekjaren 2018 en 2019 op basis van een voortgangpercentage van gerealiseerde opbrengsten binnen de contracten. Hierbij is vastgesteld welk aandeel van het contract gerealiseerd wordt in 2018 en in 2019. De hieruit voortvloeiende nuancerings op de omzet vanwege verwachte schadelastoverschrijdingen zijn verwerkt in de 'onderhanden werk' stand.

Voorschotten

Het onderhanden werk is per verzekeraar gesaldeerd met de ontvangen voorschotten.

Wanneer per verzekeraar het ontvangen voorschot hoger is dan het onderhanden werk wordt dit verschil eerst verrekend met de nog te factureren overige zorgproducten en daarna met de debiteurenpositie van deze verzekeraar.

Voor zover contractafspraken (aanneemsom of plafond) met verzekeraars worden overschreden is een voorziening gevormd, die in mindering wordt gebracht van het onderhanden werk.

Financieringsoverschotten tot en met 2017 zijn niet betrokken in de verrekening met het onderhanden werk.

4.2.10 Vorderingen

Waardering/vervolgwaardering

De eerste waardering van vorderingen is tegen reële waarde, inclusief transactiekosten; door toepassing van de effectieve rentemethode worden transactiekosten als onderdeel van de amortisatie in de winst- en verliesrekening verwerkt. De vervolgwaardering van vorderingen is tegen geamortiseerde kostprijs; wanneer geen sprake van agio/disagio of transactiekosten is geamortiseerde kostprijs gelijk aan nominale waarde.

Voorziening verwachte oninbaarheid

Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid. De hoogte van de voorziening is zowel afhankelijk van de categorie debiteur alsmede van de ouderdom van de vorderingen. Alle facturen ouder dan 2 jaar worden voor 100% voorzien. Daarnaast wordt per categorie een percentage van de omzet voorzien. Dit percentage is vastgesteld aan de hand van historische gegevens over de periode 2014 tot en met 2017. Periodiek zullen de percentages herijkt worden.

Indien noodzakelijk zijn voor debiteuren additionele voorzieningen opgenomen.

De looptijd van de vorderingen bedraagt minder dan 1 jaar.

4.2.11 Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan 12 maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder de 'kortlopende schulden'. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

4.2.12 Voorzieningen

Algemeen

- Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.
- Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.
- Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het werkelijke uurloon per medewerker en, waar dat van toepassing is vermeerderd met een algemene opslag voor sociale lasten van 14,80% pensioenbijdrage werkgever (8,49%), vakantietoelage en eindejaarsuitkering.
- De voorzieningen zijn opgenomen tegen nominale waarde tenzij anders vermeld.
- Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

PLB

De voorziening 'Persoonlijk levensfase budget (PLB)' is berekend op basis van het saldo 'PLB-uren' vermenigvuldigd met het werkelijke uurloon per medewerkers vermeerderd met sociale lasten. Voor zover verwacht wordt dat deze uren niet worden uitbetaald of worden ingezet in het meerkeuzesysteem arbeidsvoorwaarden is aanvullend een toeslag berekend voor vakantiegeld, eindejaarsuitkering en pensioenbijdrage werkgever. Voor de voorziening "Levensfasebudget-uren" is geschat wat de kans is dat sprake is van uitbetaling van uren versie het opnemen van uren. Alleen voor de uren die naar verwachting worden opgenomen is gerekend met een toeslag voor vakantiegeld, eindejaarsuitkering en pensioenbijdrage werkgever. De voorziening heeft een langlopend karakter.

Daarnaast is rekening gehouden met de verplichting tot het hanteren van de overgangsregeling 'Persoonlijk levensfasebudget 45+' volgens de Cao Ziekenhuizen. Het persoonlijke levensfasebudget is gekwalificeerd als een beloning met opbouw van rechten. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst eenmalig uit te keren PLB-uren.

De berekening is gebaseerd op caobepalingen, blijfkans en leeftijd.

Bij het bepalen van de opslag vakantietoelage, eindejaarsuitkering en pensioenpremie is gebruik gemaakt van een variabele schaal. De kans op uitbetaling is bepaald op 10%.

Reorganisatie

De voorziening 'reorganisatie' is gevormd voor medewerkers die per balansdatum als boventalig zijn aangemerkt. De voorziening is gebaseerd op de doorbetalingsverplichtingen zoals overeengekomen in het Sociaal Plan dat is afgesproken met de vakbonden, rekening houdend met de kans dat medewerkers ander werk vinden binnen of buiten de organisatie (op basis van een individuele beoordeling). Tevens is rekening gehouden met bijkomende kosten voor begeleiding van boventaligen naar ander werk (zoals outplacement, bijscholing, suppletiebetalingen).

Jubileumuitkering

De voorziening 'jubileumuitkering' is een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op het berekende risico dat Stichting Isala klinieken een uitkering moet doen. Dit risico op uitbetaling is per leeftijdscategorie en per jubileumsoort langs statistische weg bepaald gebruik makend van het huidige personeelsbestand. De voorziening heeft een langlopend karakter. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 1,5%.

Uitkering bij pensioen

De voorziening 'uitkering bij pensioen' is gevormd voor de verplichtingen die Stichting Isala klinieken heeft tegenover haar personeel uit hoofde van een gratificatie, aan medewerkers uit te keren bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Op basis van het huidige personeelsbestand is langs statistische weg bepaald hoe groot het risico is dat Stichting Isala klinieken een uitkering moet doen. Jaarlijks wordt de voorziening bepaald op basis van de dan geldende salarissen. Uitgangspunt voor de bepaling is dat de indexering van de salarissen gelijk is aan de disconteringsvoet. De voorziening heeft een langlopend karakter. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 1,9%.

Loondoorbetaling bij ziekte

De voorziening 'loondoorbetaling bij ziekte' is gevormd voor de verplichtingen die het ziekenhuis heeft tegenover personeelsleden die op de balansdatum langer dan 6 maanden ziek zijn. De voorziening is berekend voor een loondoorbetalingstermijn van maximaal 24 maanden. Het eerste jaar wordt 100% van het salaris doorbetaald en in het tweede jaar 70% van het salaris. De kans dat een medewerker de volledige termijn van 24 maanden ziek blijft, is op basis van historische gegevens gesteld op 70%. Aangezien de berekening gebaseerd is op een maximale doorbetalingstermijn van 24 maanden is deze voorziening als kortlopend te beschouwen. Deze voorziening is opgebouwd inclusief sociale lasten, pensioenpremie, vakantietoeslag en eindejaarsuitkering. Er is een bijschatting gemaakt voor te verwachten transitievergoedingen, hiervoor is gebruik gemaakt van uitstroom percentages gebaseerd op 2016 en 2017. Uitgangspunt voor de bepaling is dat de indexering van de salarissen gelijk is aan de disconteringsvoet. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 1,5%. Ultimo 2017 heeft bijschatting plaatsgevonden voor de opslag van de vakantietoeslag, eindejaarsuitkering en pensioenpremie.

Nacontrole/zelfonderzoek

De voorziening 'nacontrole/zelfonderzoek' betreft de risico's die voortvloeien uit geconstateerde onjuiste registraties en/of declaraties die kunnen leiden tot terugbetaling aan verzekeraars of tot verrekening met contractafspraken.

Medische aansprakelijkheid

De voorziening 'medische aansprakelijkheid' betreft de risico's ten aanzien van medische aansprakelijkheid voor het deel dat niet is gedekt vanuit de aansprakelijkheidsverzekering.

4.2.13 Schulden

Onder de langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan 1 jaar. De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal 1 jaar. De schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de gemortiseerde kostprijs (nominale waarde). De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

4.3 Grondslagen van resultaatbepaling

4.3.1 Algemeen

Werkwijze

- Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen.
- Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.
- Baten worden verantwoord in het jaar waarin de baten zijn gerealiseerd.
- Lasten worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.
- De overige baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben.
- Baten en lasten (waaronder nagekomen budgetaanpassingen) uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd, worden aan dit boekjaar toegerekend.

Er is voor gekozen de opbrengst uit hoofde van de garantieregeling separaat in het model op te nemen (de garantieregeling is niet meer van toepassing vanaf 2017). Naar onze mening geeft deze presentatie beter inzicht in de herkomst en aard van de opbrengsten.

Opbrengst dienstverlening

De opbrengsten uit dienstverlening worden verantwoord naar rato van de verrichte prestaties gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum en in verhouding tot in totaal te verrichten diensten; voorwaarde is dat het resultaat betrouwbaar kan worden geschat, dat wil zeggen indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- Het bedrag kan op betrouwbare wijze worden bepaald
- Er zijn waarschijnlijke economische voordelen
- De mate waarin de dienstverlening op de balansdatum is verricht kan op betrouwbare wijze worden bepaald
- De gemaakte kosten en kosten die nog moeten worden gemaakt kunnen betrouwbaar worden bepaald; als dat niet kan dan worden opbrengsten slechts verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening.

De met de opbrengsten samenhangende lasten worden toegerekend aan de periode waarin de baten zijn verantwoord.

4.3.2 Pensioenen

Toegezegde pensioenregeling

Isala heeft voor haar werknemers een toegezegde pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij Isala. De verplichtingen die voortvloeien uit deze rechten van haar personeel zijn ondergebracht bij het bedrijfstak pensioenfonds Zorg en Welzijn. Isala draagt hiervoor premies af, waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer.

Dekkingsgraad

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat.

Pensioenfondsen zijn wettelijk verplicht om een reserve aan te houden. Die reserve is bedoeld om tegenvallers en moeilijke economische omstandigheden op te kunnen vangen. PFZW moet minimaal een dekkingsgraad van 104,3% hebben. Het is niet toegestaan om daar langer dan 5 jaar onder te zitten. Als dat toch gebeurt, moet het pensioenfonds de pensioenen verlagen.

PFZW is volgens de spelregels pas financieel gezond bij een dekkingsgraad van ruim 124%. Vanaf dat moment kan PFZW de pensioenen volledig laten meegroeien met de stijgende prijzen (indexeren). Vanaf een gemiddelde dekkingsgraad van 110% over de laatste twaalf maanden mag PFZW de pensioenen gedeeltelijk laten groeien.

Per 31 december 2018 is de beleidsdekkingsgraad van pensioenfonds Zorg en Welzijn vastgesteld op 101,3%, de dekkingsgraad van december 2018 bedraagt 97,5%. (bron www.pfzw.nl).

Isala heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Isala heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

4.3.3 Personele kosten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de resultatenrekening voorzover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit. Daarnaast wordt het honorarium vrijgevestigde medisch specialisten als afzonderlijke post benoemd.

De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen.

Voor de beloningen met opbouw van rechten (sabbatical leave, gratificaties e.d.) worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Een verwachte vergoeding ten gevolge van gratificaties worden verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen kan worden gemaakt. Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslagvergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen. De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

4.3.4 Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten omvatten:

- De van derden en groepsmaatschappijen ontvangen (te ontvangen) en aan derden en groepsmaatschappijen betaalde (te betalen) interest.
- Het aandeel van de stichting in het resultaat van de op nettovermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen danwel ontvangen dividenden van deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend.
- De waardeveranderingen van financiële vaste activa en effecten.

4.4 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

Betalingen welke voortvloeien uit langlopende leningen worden voor het gedeelte dat betrekking heeft op de rente opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Kasstroomen uit financiële derivaten waarbij hedge accounting niet langer wordt toegepast, worden consistent met de aard van het instrument ingedeeld vanaf de datum waarop de hedge accounting is beëindigd.

4.5 Grondslagen voor gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

4.6 Waarderingsgrondslagen WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering topinkomens (WNT) heeft Stichting Isala klinieken zich gehouden aan de wet- en regelgeving inzake de WNT, waaronder de instellings specifieke (sectorale) regels.

4.7 Specifieke aandachtspunten jaarrekening 2018 medisch specialistische zorg

4.7.1 Context omzetverantwoording

Sinds 2012 is sprake van landelijke onzekerheden rondom de omzetverantwoording voor instellingen voor medisch-specialistische zorg (MSZ). Dit geldt voor ziekenhuizen, universitair medische centra (UMC's) en zelfstandige behandelcentra (ZBC's). Die landelijke onzekerheden met betrekking tot de omzetverantwoording zijn de laatste jaren verminderd. In 2014 zijn de risico's drastisch afgenomen dankzij de invoering van de vaststelling van de uitkomsten van het expertonderzoek naar de omzetverantwoording 2012 en 2013 en de vaststelling van transitiebedragen. In 2015 en 2016 zijn de risico's verder verminderd.

Voor de jaarrekening 2018 van Isala resteren de volgende van toepassing zijnde (landelijke) aandachtspunten:

1. Afwikkeling rechtmatigheidscontroles MSZ 2017;
2. Rechtmatigheidscontroles MSZ 2018;
3. Toerekening van de contractafspraken met de zorgverzekeraars op schadejaar aan het boekjaar en afwikkeling oude jaren;
4. Overige (lokale) onzekerheden;

Bij de omzetbepaling van de DBC zorgproducten en overige zorgproducten heeft Isala de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gehanteerd zoals opgenomen in hoofdstuk 4 van de jaarrekening. Hierbij zijn de uitkomsten van het aanvullend omzetonderzoek 2018 meegenomen en verder is de 'Handreiking Rechtmatigheidsonderzoek 2018 Medisch Specialistische Zorg' gevolgd.

In paragraaf 4.7.2 is toegelicht wat het effect is van de vier voor Isala van toepassing zijnde (landelijke) aandachtspunten (inclusief de status ervan) op de jaarrekening 2018.

4.7.2 Toelichting (landelijke) onzekerheden jaarrekening 2018

4.7.2.1 Afwikkeling rechtmatigheidscontroles MSZ 2017

De review van fase 2 van het zelfonderzoek 2017 is dd. 28 december 2018 afgerond en geaccordeerd door het kernteam. De afwikkeling met zorgverzekeraars kan pas geschieden nadat in fase 3 de microcorrectie eis is geverifieerd door de zorgverzekeraars. Isala kent het maximale risico, zijnde de door de zorgverzekeraars vastgestelde uitkomst van het zelfonderzoek. Isala gaat er van uit dat de door de zorgverzekeraars vastgestelde uitkomst een goede basis is voor een betrouwbare schatting van de uiteindelijke uitkomst van de onderhandelingen met de zorgverzekeraars.

4.7.2.2 Rechtmatigheidscontroles MSZ 2018

Handreiking

De Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU), de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) en Zorgverzekeraars Nederland (ZN) hebben een Handreiking Rechtmatigheidsonderzoek MSZ 2018 gepubliceerd. De NZa heeft niet bevestigd dat deze handreiking in overeenstemming is met publiekrechtelijke regelgeving, zodat een inherent risico aanwezig blijft.

De rechtmatigheidscontroles worden beoordeeld door de representerende zorgverzekeraars. Op basis van de beoordelingen zullen alle verzekeraars gezamenlijk over de rechtmatigheid van de facturatie 2018 concluderen.

De instelling heeft, voor de jaarrekening deels op basis van een risicoanalyse, onderzoek verricht naar de risico's die voor Isala materieel zijn. In deze risicoanalyse zijn de uitkomsten van eerder uitgevoerde aanvullende zelfonderzoeken en beschikbare overige in- en externe controles betrokken.

Onderzoek 2018

Isala heeft fase 2 van de Handreiking Rechtmatigheidscontroles MSZ 2018 afgerond. Op 13 februari 2020 is definitief akkoord gegeven op de afronding van fase 2 door het kernteam. De (voorlopige) uitkomsten zijn betrokken bij het opstellen van deze jaarrekening en het inschatten van de risico's die voortvloeien uit geconstateerde onjuiste registraties en/of declaraties, rekening houdende met de contractafspraken met zorgverzekeraars. Momenteel is fase 3 van de Handreiking Rechtmatigheidscontroles MSZ 2018 in de afrondende fase. Fase 3 zal naar verwachting in juli 2020 volledig afgerond zijn.

Doelmatigheidscontroles

Zorgverzekeraars kunnen eventueel nog controles op doelmatigheid en gepast gebruik over voorgaande jaren uitvoeren. Isala gaat ervan uit dat die controles geen financieel effect met terugwerkende kracht hebben. De NZa heeft in het landelijk overleg echter niet bevestigd dat dit een terechte aanname is, dus deze onzekerheid blijft vooralsnog bestaan. Privaatrechtelijk heeft Isala met zorgverzekeraars geen afspraken ter zake gemaakt anders dan de verwerking van de aandachtspunten zoals opgenomen in het landelijke zelfonderzoek en de bepaling van de toekomstige handelwijze op nieuwe doelmatigheidsaspecten.

De uit de genoemde werkzaamheden en controles voortvloeiende beste inschatting van het financieel effect op de omzet en daarmee samenhangende posten zijn verwerkt in deze jaarrekening

4.7.2.3 Toerekening van contractafspraken met de zorgverzekeraars op schadejaar aan het boekjaar

Isala heeft met de zorgverzekeraars voor 2018 schadelastafspraken gemaakt op basis van plafonddafspraken (99 %) en PxQ-afspraken (1 %). Toerekening van de schadelastafspraken aan het boekjaar 2018 heeft plaatsgevonden op basis van een beste schatting van het voortgangpercentage ultimo 2018 in lijn met de Handreiking Omzetverantwoording, rekening houdend met de verwachte effecten van het rechtmatigheidsonderzoek. Deze correcties zijn conform de Handreiking Omzetverantwoording op de omzet 2018 in mindering gebracht en waar nodig verwerkt in de waardering van het onderhanden werk ultimo 2018.

De uiteindelijke uitkomsten zullen later blijken uit de afrekeningen met zorgverzekeraars. In deze jaarrekening is de beste inschatting verwerkt van het financieel effect op de omzet en daarmee samenhangende posten.

Daarnaast kan de afrekening van oude schadelastjaren met zorgverzekeraars nog tot nagekomen effecten leiden. Isala heeft de jaren tot en met 2016 afgerekend. Voor 2017 is de afrekening grotendeels afgerond.

4.7.2.4 Overige (lokale) onzekerheden

Voor de PAAZ-opbrengsten kunnen nog materiële controles plaatsvinden. Aangezien dit te onzeker is, is geen voorziening terzake opgenomen.

4.8 Conclusie Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur heeft ten behoeve van de bepaling van het resultaat en de financiële positie de best mogelijke schattingen gemaakt op basis van de beschikbare informatie, onder andere met betrekking tot bovenstaande aspecten van de omzetverantwoording. De Raad van Bestuur is van mening dat, met voornoemde toelichting, de jaarrekening het vereiste inzicht geeft in het resultaat en de financiële positie van Isala op basis van de ons nu bekende feiten en omstandigheden.

4.9 Ondertekening jaarrekening

De datum van opmaken van de jaarrekening is 19 mei 2020.

5. Toelichting op de balans per 31 december 2018

(bedragen x 1.000 €)

5.1 Immateriële vaste activa

5.1 Immateriële vaste activa per	31 december 2018	31 december 2017
Kosten van ontwikkeling	21.987	4.085
Totaal immateriële vaste activa	21.987	4.085

Het verloop van de immateriële vaste activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	2018	2017
Boekwaarde per 1 januari	4.085	
Bij: investeringen	18.760	4.085
Af: afschrijvingen	858	
Boekwaarde per 31 december	21.987	4.085

Voor een nadere specificatie van het verloop van de immateriële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder hoofdstuk 6/7.

elektronisch patiëntendossier (EPD). Vanaf november 2018 is het nieuwe EPD in gebruik genomen en is gestart met afschrijven. Er is een wettelijke reserve opgenomen aangezien er sprake is van ontwikkelkosten.

In 2018 is voor een bedrag van € 18,8 miljoen geïnvesteerd in het nieuwe geïntegreerd

5.2 Materiële vaste activa

5.2 Materiële vaste activa	31 december 2018	31 december 2017
Bedrijfsgebouwen en terreinen	165.646	167.779
Machines en installaties	108.582	110.193
Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	75.497	77.487
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering	29.859	27.593
Totaal materiële vaste activa	379.584	383.052

Het verloop van de materiële vaste activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	2018	2017
Boekwaarde per 1 januari	383.052	381.356
Bij: investeringen	29.015	30.652
Bij: terugname bijzondere waardevermindering		2.599
Af: afschrijvingen	32.482	31.556
Af: bijzondere waardeverminderingen		
Af: desinvesteringen		
Boekwaarde per 31 december	379.584	383.052

Voor een nadere specificatie van het verloop van de materiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder hoofdstuk 6/7. In 2018 is voor een bedrag van € 29,0 miljoen geïnvesteerd. Hiervan is circa € 5,7 miljoen geïnvesteerd in gebouwen, € 8,7 miljoen in inventarissen en is € 14,6 miljoen ICT gerelateerd.

Voor de zekerheidsstellingen wordt verwezen naar 5.14 niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa en naar hoofdstuk 8 het overzicht langlopende schulden.

5.3 Financiële vaste activa

5.3 Financiële vaste activa	31 december 2018	31 december 2017
Verstrekke leningen	16.947	16.947
Afschrijvingen / aflossing	-4.373	-2.187
Deelneming	2.270	20
Geblokkeerde bankrekening	2.000	2.400
Totaal financiële vaste activa	16.843	17.180

Het verloop van de financiële vaste activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	2018	2017
Boekwaarde per 1 januari	17.180	17.767
Bij: investeringen	1.884	
Bij: resultaat deelnemingen	386	187
Af: geblokkeerde rekening / aflossing	2.607	400
Boekwaarde per 31 december	16.843	17.180

De geblokkeerde rekening ad € 2,0 miljoen staat niet ter vrije beschikking en is ter aflossing van een langlopende lening die is overgenomen van VVT Noorderboog.

Per 1 november 2018 zijn 100% van de aandelen van Dermatologisch Centrum Isala klinieken overgegaan van Isala Behandel- en Onderzoekcentra BV. Er is € 1,8 miljoen verwerkt als deelneming.

Het resultaat over november en december 2018 ad € 0,4 miljoen is aan de waarde deelneming toegevoegd.

Van de financiële vaste activa heeft een totaalbedrag van € 0,4 miljoen een looptijd korter dan 1 jaar.

5.4 Voorraden

5.4 Voorraden	31 december 2018	31 december 2017
Medische middelen	13.071	11.862
Overige voorraden	110	141
Totaal voorraden	13.181	12.003

Een voorziening voor incurante voorraden wordt in beide boekjaren niet noodzakelijk geacht.

Voor de zekerheidsstellingen wordt verwezen naar 5.15 niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen en naar hoofdstuk 7 het overzicht langlopende schulden.

5.5 Onderhanden werk u.h.v. DBC's en DBC-zorgproducten

5.5 Onderhanden werk u.h.v. DBC's en DBC-zorgproducten	31 december 2018	31 december 2017
Onderhanden werk DBC's PAAZ	3.481	3.883
Voorziening onderhanden werk DBC's PAAZ	-164	-318
Netto onderhanden werk uit hoofde van DBC's PAAZ	3.317	3.565
Onderhanden werk DBC-zorgproducten	59.555	62.234
Voorziening onderhanden werk	-6.893	-15.114
Netto onderhanden werk uit hoofde van DBC-zorgproducten	52.663	47.120
Voorschot verzekeraars	-122.358	-40.408
Rubricering onder vorderingen en overlopende activa	69.102	546
Voorschot verzekeraars verrekend met onderhanden werk	-53.256	-39.862
Totaal onderhanden werk u.h.v. DBC's en DBC-zorgproducten	2.723	10.824

De onderhanden werk positie ligt ultimo 2018 lager dan ultimo 2017. Dit wordt veroorzaakt door de invoering van het nieuwe EPD. De verzekeraars zijn tijdelijk overgegaan tot bevoorschotting van hetgeen niet is gefactureerd.

5.6 Debiteuren en overige vorderingen

5.6 Debiteuren en overige vorderingen	31 december 2018	31 december 2017
Debiteuren	11.753	81.822
Verrekend voorschot en overfinanciering	-4.077	-546
Voorziening dubieuze debiteuren	-1.003	-765
Totaal debiteuren	6.673	80.511
Nog te factureren omzet DBC's / DBC zorgproducten	123.481	8.373
Voorschot nog te factureren omzet DBC's / DBC zorgproducten	-65.025	
Totaal netto positie nog te factureren omzet DBC's / DBC zorgproducten	58.455	8.373
Nog te ontvangen bedragen	9.431	8.568
Vorderingen op maatschappen en verbonden rechtspersonen		583
Totaal overige vorderingen	9.431	9.151
Overlopende activa		
Vooruitbetaalde bedragen	19.877	4.390
Totaal overlopende activa	19.877	4.390
Totaal debiteuren en overige vorderingen	94.437	102.426

Debiteuren

De debiteurenstand (voor verrekening van voorschotten) is gedaald met € 70,1 miljoen. Reden hiervan is dat facturatie in november en december is stilgelegd in verband met de invoering van het nieuwe EPD. De voorziening dubieuze debiteuren ligt ultimo 2018 € 0,2 miljoen hoger. In de debiteuren is begrepen een bedrag van € 0,9 miljoen (2017: € 0,5 miljoen) met een looptijd langer dan 1 jaar.

Nog te factureren omzet DBC's / DBC zorgproducten

De netto positie nog te factureren omzet DBC's / DBC zorgproducten is sterk gestegen in 2018. Dit betreft per jaareinde 2018 afgesloten DBC's / DBC zorgproducten en nog te factureren add on geneesmiddelen. In januari 2019 is de facturatie succesvol gestart met het nieuwe EPD.

Overlopende activa

De stijging van € 15,8 miljoen in de overige vorderingen en overlopende activa wordt met name veroorzaakt door nog te verdelen kosten van ontvangen facturen van leveranciers met betrekking tot het (EPD). 15,1 miljoen betreft vooruitbetaalde licentiekosten 2019 tot en met 2023.

Verpanding

Voor de verpanding van de vorderingen zie 5.14 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen.

Looptijd

De vorderingen hebben doorgaans een looptijd korter dan een jaar. Bij debiteuren vorderingen wordt een voorziening opgenomen naar rato van looptijd, zie 4.2.10 vorderingen

5.7 Vorderingen uit hoofde van Garantieregeling kapitaalslasten

5.7 Vorderingen uit hoofde van Garantieregeling kapitaalslasten	31 december 2018	31 december 2017
vordering uit hoofde van de garantieregeling	1.791	18.257
Totaal	1.791	18.257

De vorderingen opgenomen in de jaarrekening 2017 zijn volledig ontvangen medio 2018.

afgegeven beschikkingen over de jaren 2015 en 2016 naar aanleiding van een ingediend bezwaarschrift

De vordering zoals opgenomen ultimo 2018 heeft betrekking op 2 nieuwe door de NZA in januari 2019

5.8 Liquide middelen

5.8 Liquide middelen	31 december 2018	31 december 2017
Bankrekeningen	74.355	41.687
Kassen	34	39
Totaal liquide middelen	74.388	41.726

Ten opzichte van 31 december 2017 is de bankstand toegenomen met € 32,7 miljoen (zie 3. kasstroomoverzicht).

Een bedrag ad € 2,4 miljoen staat niet ter vrije beschikking maar is geplaatst op een geblokkeerde rekening ter aflossing van een langlopende lening die is overgenomen van VVT Noorderboog. € 2,0 miljoen kent een langlopend karakter en is derhalve gerubriceerd onder de financiële vaste activa. De overige liquide

middelen staan de afzonderlijke entiteiten ter vrije beschikking.

Op balansdatum heeft Isala een doorlopende kredietovereenkomst werkkapitaal van € 50,0 miljoen. Voor de verstrekte zekerheden wordt verwezen naar 5.14 Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa.

5.9 Eigen vermogen

5.9 Eigen vermogen	Stand 1 januari 2018	Stand 31 december 2018
Kapitaal		
Bestemmingsreserve rendementsdeling	197	69
Bestemmingsreserve fondsen	2.043	2.204
Algemene reserves	149.964	131.518
Wettelijke reserves		21.987
Totaal groepsvermogen	152.205	155.777

5.9.1 Bestemmingsreserve rendementsdeling

5.9.1 Bestemmingsreserve rendementsdeling	Stand 1 januari 2018	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Stand 31 december 2018
Bestemmingsreserve rendementsdeling	197	-128		69
Totaal	197	-128		69

Met ingang van 2008 is de bestemmingsreserve rendementsdeling ingevoerd. Deelnemende maatschappen en/of vakgroepen moeten in samenspraak met het RVE-management een voorstel doen aan de Raad van Bestuur voor besteding van het ter beschikking gestelde rendement.

De onttrekking in 2018 heeft betrekking op de afschrijvingen over de bestedingen door deelnemende maatschappen voor de in 2008 tot en met 2011 opgebouwde gelden. Na 2011 zijn geen nieuwe dotaties verwerkt op de bestemmingsreserve.

5.9.2 Bestemmingsreserve fondsen

5.9.2 Bestemmingsreserve fondsen	Stand 1 januari 2018	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Stand 31 december 2018
Bestemmingsreserve fondsen	2.043	160		2.204
Totaal	2.043	160		2.204

De Raad van Bestuur heeft de beperking aangebracht dat aan de bestemmingsfondsen uitgaven vanuit de reserves ten goede moeten komen aan de resultaatverantwoordelijke eenheid aan wie de reserve

is gekoppeld. Het saldo van de bestemmingsreserves is gemaximeerd evenals de jaarlijkse mutatie.

5.9.3 Algemene reserves

5.9.3 Algemene reserves	Stand 1 januari 2018	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Stand 31 december 2018
Algemene reserve	149.964	8.012	-26.458	131.518
Totaal	149.964	8.012	-26.458	131.518

Per 30 juli 2018 zijn de aandelen (8.820 aandelen ad € 1 zijnde 49%) van de Zwolse Dermatologen BV per akte van levering verkocht aan Isala Behandelen Onderzoek Centra BV tegen betaling van € 3,0 miljoen.

Per 1 november 2018 zijn de aandelen (18.000 aandelen ad € 1 zijnde 100%) van Isala Behandelen Onderzoek Centra BV per akte van levering

verkocht aan Stichting Isala klinieken tegen betaling van € 6,4 miljoen. Er is € 4,5 miljoen ten laste van het eigen vermogen gebracht.

Er is € 22,0 miljoen wettelijke reserve gevormd ten laste van de algemene reserve.

De resultaatbestemming is conform 15.2 verwerkt.

5.9.4 Wettelijke reserves

5.9.4 Wettelijke reserves	Stand 1 januari 2018	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Stand 31 december 2018
Wettelijke reserve			21.987	21.987
Totaal			21.987	21.987

In november 2018 is het EPD in gebruik genomen. Voor € 22,0 miljoen is een wettelijke reserve gevormd welke gelijk met de afschrijvingen vrij zal vallen ten gunste van de algemene reserve (afschrijving in 82 maanden).

5.10 Voorzieningen

5.10 Voorzieningen	Stand 1 januari	Dotaties	Onttrek- kingen	Vrijval	Stand 31 december 2018
Levensfasebudget-uren	30.488	8.838	-4.110	-154	35.062
Levensfasebudget-uren (45+)	609		-297		311
Reorganisatie	3.876	1.190	-1.960	-56	3.050
Jubileumuitkeringen	2.957	345	-262	-105	2.935
Uitkering bij pensioen	536	156	-93	-62	537
Loondoorbetaling bij ziekte	1.902	1.854	-1.034	-432	2.290
Reservering nacontrole zelfonderzoek	3.562	4.125	-902	-649	6.135
Medische aansprakelijkheid	1.618	2.943	-1.501	-152	2.909
Overige materiële voorzieningen	3.309	1.435	-2.398		2.346
Totaal voorzieningen	48.856	20.886	-12.557	-1.609	55.577

Toelichting in welke mate de voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

	31 december 2018
Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jaar)	5.558
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jaar)	50.019
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	40.421

Levensfase Budget uren

Deze reservering is gevormd voor de verplichtingen uit hoofde van het persoonlijk levensfase budget welke Stichting Isala klinieken heeft tegenover personeel dat bij haar en haar dochtermaatschappijen werkzaam is. Deze voorziening is naar rato van het dienstverband jaarlijks opgebouwd in uren tegen het bruto uurloon inclusief sociale lasten. Voor zover verwacht wordt dat deze uren niet worden uitbetaald of worden ingezet in het meerkeuzesysteem arbeidsvoorwaarden is aanvullend een toeslag berekend voor vakantiegeld, eindejaarsuitkering en pensioenbijdrage werkgever. Uit het de werknemer ter beschikking staand PLB-verlof kan de werknemer kiezen om in beginsel naar eigen wensen: jaarlijks (een deel van) het verlof op te nemen; het in tijd (verlofuren) op te sparen voor verlofopname(s) op een (veel) later (senior) moment.

Het PLB-verlof kent geen verjaringstermijn op dit moment. Het PLB-verlof kan worden ingezet voor opleiding, ontwikkeling en extra inkomen (op basis van het actuele uurloon). De reservering heeft een langlopend karakter.

Bij het bepalen van de opslag vakantietoeslag, eindejaarsuitkering en pensioenpremie is gebruik gemaakt van een variabele schaal. De kans op uitbetaling is bepaald op 10%.

Levensfasebudget uren (45+)

Deze voorziening heeft betrekking op de overgangsregeling 45-49 jarigen. Iedere werknemer die op 31 december 2009, 45 jaar of ouder is, maar nog geen 50 jaar, ontvangt in de maand waarin hij 55 jaar wordt een eenmalige storting in het levensfasebudget van 200 uur. Deze regeling is verwerkt als non activiteitsregeling. Daarbij is de contante waarde van het op te bouwen recht bepaald, rekening houdend met een blijfkans van 90%. In 2015 zijn voor het eerst uren toegekend aan desbetreffende medewerkers.

De voorziening heeft een kortlopend karakter en zal in 2019 aflopen.

Reorganisatie

De reorganisatievoorziening heeft een tweetal componenten, te weten centraal afgekondigde reorganisatie en herplaatsbaren. Jaarlijks wordt de voorziening bepaald op basis van de dan geldende salarissen. De voorziening heeft een kortlopend karakter.

Jubileumuitkeringen

Deze voorziening is gevormd voor de verplichtingen welke Stichting Isala klinieken heeft tegenover haar personeel uit hoofde van jubileumuitkeringen. De voorziening is berekend op basis van het aantal verstreken dienstjaren. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op het berekende risico dat Stichting Isala klinieken een uitkering moet doen. Dit risico op uitbetaling is per leeftijdscategorie en per jubileumsoort langs statistische weg bepaald gebruik makend van het huidige personeelsbestand. De voorziening heeft een langlopend karakter. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 1,5%.

Uitkering bij pensioen

Deze voorziening is gevormd voor de verplichtingen welke Stichting Isala klinieken heeft tegenover haar personeel uit hoofde van de gratificatie uit te keren bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Op basis van het huidige personeelsbestand is langs statistische weg bepaald hoe groot het risico is dat Stichting Isala klinieken een uitkering moet doen. Jaarlijks wordt de voorziening bepaald op basis van de dan geldende salarissen. Uitgangspunt voor de bepaling is dat de indexerings van de salarissen gelijk is aan de disconteringsvoet. De voorziening heeft een langlopend karakter. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 1,9%.

Loondoorbetaling bij ziekte.

Deze voorziening is gevormd voor de verplichtingen welke Stichting Isala klinieken heeft tegenover personeelsleden die op balansdatum langer dan 6 maanden ziek zijn. De voorziening is berekend voor een loondoorbetalingstermijn van maximaal 24 maanden. Het eerste jaar wordt 100% van het salaris doorbetaald en in het tweede jaar 70% van het salaris. De kans dat een medewerker de volledige termijn van 24 maanden ziek blijft, is op basis van historische gegevens gesteld op 70%. Aangezien de berekening gebaseerd is op een maximale doorbetalingstermijn van 24 maanden is deze voorziening als kortlopend te beschouwen. Deze voorziening is opgebouwd inclusief sociale lasten en pensioenpremie. Er is rekening gehouden met vakantietoeslag en eindejaarsuitkering. Er is een bijschatting gemaakt voor te verwachten transitievergoedingen. Uitgangspunt voor de bepaling is dat de indexerings van de salarissen gelijk is aan de disconteringsvoet van 1,5%.

Reservering nacontrole zelfonderzoek

Onder deze rubriek vallen de zelfonderzoek en de rechtmatigheidscontrole's. Het betreft risico's die voortvloeien uit geconstateerde onjuiste registraties en of declaraties, rekening houdende met de contractafspraken met zorgverzekeraars.

Belastinglatentie

In 2009 is gebruik gemaakt van de willekeurige afschrijving op bedrijfsmiddelen bij Dermatologisch centrum Isala BV welke als tijdelijke maatregel is toegestaan. Nieuwe bedrijfsmiddelen worden fiscaal in twee jaar afgeschreven. Het ontstane verschil tussen het bedrijfseconomisch resultaat en het fiscaal resultaat is de grondslag voor de belastinglatentie, welke in latere jaren vrij zal vallen. De voorziening is vrijgevallen daar de fiscale en commerciële boekwaarden weer gelijk zijn.

Medische aansprakelijkheid

Het betreft risico's ten aanzien van medische aansprakelijkheid voor het deel dat niet is gedekt uit de aansprakelijkheidsverzekering.

Overige materiële voorzieningen

Onder de overige materiële voorzieningen is opgenomen ultimo 2018 € 0,6 miljoen voor de instandhouding van de gebouwen in Meppel en € 1,7 mln voor de instandhouding van de gebouwen in Zwolle.

5.11 Langlopende schulden

5.11 Langlopende schulden	31 december 2018	31 december 2017
Schulden aan banken	9.350	9.150
SWAP/disagio	-15.426	-15.977
Overhedge		3.486
Schulden aan banken (nieuwbouw)	229.956	219.858
Schulden BTW nieuwbouw	5.193	52.536
Stand langlopende schulden	229.073	269.053

Het verloop van de langlopende schulden in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	2018	2017
Stand per 1 januari	282.506	296.141
Bij: nieuwe leningen	25.000	55.000
Bij: nieuwe achtergestelde lening (MSB)	2.500	
Bij: schulden btw integratieheffing nieuwbouw		843
Af: Mutatie overhedge	3.486	109
Af: SWAP/disagio uitgaven		2.131
Bij: afschrijving SWAP/disagio	551	551
Af: aflossingen	13.452	67.789
Af: Integratieheffing BTW naar kortlopende schulden	47.343	
Stand 31 december	246.275	282.506
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	17.202	13.452
Stand langlopende schulden 31 december	229.073	269.053
Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jaar), aflossingsverplichtingen	17.202	13.452
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jaar) (balanspost)	229.073	269.053
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	223.719	226.758

In verband met de nieuwbouw is geopteerd voor toepassing van de btw-integratieheffing. Het deel dat in januari 2019 is betaald is ultimo 2018 opgenomen onder de kortlopende schulden. Onder de langlopende schulden is opgenomen de verplichting uit hoofde van herziening van de nieuwbouw-btw voor de jaren 2019 t/m 2027.

Er is € 25 miljoen van faciliteit E getrokken, hetgeen ertoe heeft geleid dat de overhedgepositie zoals bestond ultimo 2017 ten gunste van het resultaat in 2018 is gebracht. Er is ultimo 2018 geen overhedge. De gestelde zekerheden en voorwaarden zijn weergegeven in paragraaf 5.14 Niet in de balans

opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa.

Voor een nadere toelichting op de langlopende schulden wordt verwezen naar de bijlage overzicht langlopende schulden.

De aflossingsverplichtingen komend boekjaar zijn verantwoord onder de kortlopende schulden.

5.12 Kortlopende schulden en overlopende passiva

5.12 Kortlopende schulden en overlopende passiva	31 december 2018	31 december 2017
Crediteuren	21.866	22.188
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	17.202	13.452
Belastingen en sociale premies	14.523	14.129
Schulden ter zake pensioenen	794	174
Btw-verplichting		789
Betaalbaar gestelde rente	3.735	3.902
Overige kortlopende schulden	22.376	20.167
- schulden aan vakgroepen/MSB en verbonden rechtspersonen	8.446	7.780
- te betalen salarissen (incl.vakantiegeld)	12.220	10.478
- overige (inclusief niet-verrekende voorschotten)	1.710	1.908
Overlopende passiva	84.010	44.636
- vakantie uren	5.980	4.582
- nog te ontvangen facturen	11.951	12.651
- te betalen overschrijding schadelasten	24.579	25.309
- te betalen BTW	38.875	
- overige	2.625	2.093
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	164.508	119.437

Crediteuren

Ultimo boekjaar 2018 is het crediteurensaldo met € 0,3 miljoen afgenomen ten opzichte van 2017.

Aflossingsverplichtingen langlopende leningen

Met ingang van 2017 wordt op de langlopende lening van het bankenconsortium voor de nieuwbouw van Isala locatie Zwolle jaarlijks € 11,2 miljoen afgelost. Op de langlopende leningen van locatie Meppel wordt jaarlijks € 2,3 miljoen afgelost. Verder zal in 2019 € 3,7 miljoen euro worden afgelost op de lening voor Faciliteit E.

Overlopende passiva

Begin 2019 is de BTW integratieheffing - onder aftrek van de voorbelasting - uitbetaald aan de belastingdienst. Ultimo 2017 stond deze post nog onder de langlopende schulden.

Onder de overlopende passiva is tevens opgenomen een reservering voor ORT tijdens vakantie over de jaren 2013 en 2014 € 0,8 miljoen.

5.13 Financiële instrumenten

Algemeen

Isala maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de instelling blootstelt aan markt- en/of kredietrisico's. Deze betreffen financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen. Isala handelt niet in deze financiële derivaten en heeft procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken. Bij het niet nakomen door een tegenpartij van aan de instellingen verschuldigde betalingen blijven eventuele daaruit voortvloeiende verliezen beperkt tot de marktwaarde van de desbetreffende instrumenten. De contractwaarde of fictieve hoofdsommen van de financiële instrumenten zijn slechts een indicatie van de mate waarin van dergelijke financiële instrumenten gebruik wordt gemaakt en niet van het bedrag van de krediet- of marktrisico's.

Renterisico en kasstroomrisico

- Ten aanzien van de financiële risico's voert Isala een risicomijdend treasurybeleid. Om de variabiliteit van de variabel rentende leningen te beperken heeft Isala rentederivaten afgesloten.
- Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen leningen. Bij € 62,3 miljoen van de leningen per 31 december 2018 is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. Bij € 191,7 miljoen van de leningen per 31 december 2018 is sprake van een variabel rentepercentage, dat gefixeerd is middels een interest rate swap. Dit is inclusief trekking Faciliteit E voor € 25 miljoen eind 2018 (looptijd 5 jaar en lineaire aflossing).
- Per 7 januari 2019 kan worden beschikt over een EIB faciliteit maximaal € 150 miljoen ten behoeve van dekking maximaal 50% investeringskader 2017-2022 (€ 301 miljoen) Deze EIB faciliteit betreft leningen met een vast rentepercentage.
- Contractueel overeengekomen is dat geen bijstortverplichting geldt.
- De rente-instrumenten zullen alleen ingezet worden om toekomstige risico's te beheersen, verminderen of weg te nemen. In alle gevallen is daarbij expliciete voorafgaande goedkeuring van de Raad van Bestuur noodzakelijk.

Liquiditeitsrisico

Isala bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. De Raad van Bestuur ziet erop toe dat voor de instelling steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen en dat tevens voldoende financiële ruimte onder de beschikbare faciliteiten beschikbaar blijft om steeds binnen de gestelde lening-convenanten te blijven. Grondslag voor financiering van het onderhanden werk DBC-zorgproducten is de landelijke OHW-grouper. Er zijn op dit moment geen break clauses opgenomen in de SWAP-contracten.

Eind 2018 is vooralsnog sprake van een bulletaflossing van € 70 miljoen op de nieuwbouwfinanciering Faciliteit A.

Kredietrisico

Isala loopt kredietrisico over leningen en vorderingen opgenomen onder financiële vaste activa, vorderingen, liquide middelen en de positieve marktwaarde van afgeleide financiële instrumenten. Het belangrijkste kredietrisico loopt Isala over vorderingen op zorgverzekeraars; deze vorderingen staan onder toezicht van De Nederlandse Bank (DNB) en staan als uitstekend solvabel bekend. Het risico wordt gemitigeerd door verstrekte voorschotten en de bestaande financieringsoverschotten over de afgelopen jaren. De overige vorderingen van Isala betreffen verschillende debiteuren; hierbij gaat het volgens inschatting om beperkte risico's. Als kredietmitigerend aspect voor deze groep geldt dat een adequaat incassobeleid wordt gevoerd indien niet tijdig door debiteur wordt betaald. Tenslotte worden voorzieningen gevormd voor mogelijke oninbaarheid op basis van de ouderdom van openstaande vorderingen en debiteurgroep. Het kredietrisico dat Stichting Isala klinieken loopt bedraagt circa € 1,0 miljoen.

Valutarisico

Isala koopt artikelen in zowel het binnen- als het buitenland. Veelal worden deze goederen afgerekend in euro's. Op beperkte schaal vinden inkooptransacties plaats in Amerikaanse dollars en Britse ponden. Bij deze transacties loopt Isala een valutarisico. Gezien de omvang van deze transacties op jaarbasis is het totale valutarisico voor Isala niet materieel.

Prijsrisico

Isala houdt geen beleggingen in beurs en niet-beursgenoteerde aandelen en derhalve loopt Isala geen prijsrisico terzake.

Reële waarde

De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten (waaronder vorderingen, effecten, liquide middelen en kortlopende schulden) benadert de boekwaarde ervan. De reële waarde van de overige in de balans verantwoorde financiële instrumenten wijkt niet materieel af van de boekwaarde anders dan opgenomen in de toelichting inzake financiële instrumenten en langlopende leningen.

Reële waarde renteswap

De huidige marktwaarde van de derivaten per ultimo 2018 bedraagt € 52,8 miljoen nadelig en is gebaseerd op een opgave van de banken. Dit bedrag heeft beperkte betekenis voor Isala, omdat de hedge effectief is. Genoemde marktwaarde is bepaald exclusief eventuele opslagen. Eind 2018 is Faciliteit E opgenomen voor € 25 miljoen en is de rente-indekking naar rato afgekocht. Hierna resteert een 100% rente-indekking.

5.14

Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa.

Huur

Ten behoeve van haar exploitatie huurt Stichting Isala klinieken diverse panden, ruimten en terreinen van derden. Zie het volgende overzicht met een korte omschrijving van het gebruik, de huurperiode en de huurprijzen per jaar.

Huur door Stichting Isala klinieken van panden, ruimten en terreinen (bedragen x 1 €)					
Isala	Soort gebruik	Verhuurder	Van	Tot	huurprijs per jaar
Mondriaan-gebouw dr.v.Deenweg	huisvesting stafdiensten en academie	DPC Rembrandt 7 BV	1-7-2013	31-12-2023	1.136.000
Gebouwen A, B, C en D	huisvesting diverse onderdelen	Isala Onroerend goed BV	1-1-2008	31-12-2022	1.727.000
Parkeergarage dr.Thiemeweg	parkeren medewerkers	Isala Onroerend goed BV	1-6-2009	31-5-2024	997.000
Parkeerplaatsen dr. Thiemeweg	parkeren medewerkers	Isala Onroerend goed BV	1-6-2009	31-5-2024	70.000
Gebouw ARBO-unie	huisvesting Traumacentrum	De Groene Groep	1-1-2013	30-6-2023	58.000
Polikliniek Heerde	huisvesten poli's in de regio	Stichting Onderling Vastgoed	1-5-2017	30-4-2027	100.000
Polikliniek Hattem	huisvesting kaakchirurgie	Tandheelkunde Hattem	1-4-2010	31-3-2019	29.000
250 Parkeerplaatsen Ceintuurbaan	parkeren medewerkers	Stadion Zwolle Ontwikkeling BV	1-4-2015	31-3-2019	79.000
Dr.Stoltweg 92-94	huisvesting Leef- en beweegcentrum	St.Beheer TMOI CV	1-4-2016	31-3-2026	222.000
Dr.Stoltweg 86	huisvesting Isala slaapcentrum	St.Beheer TMOI CV	1-1-2018	1-1-2028	55.000
Polikliniek Steenwijk	huisvesten poli's in de regio	Woonzorg Nederland	20-8-2003	8-10-2023	187.000

Verhuur

Stichting Isala klinieken verhuurt onroerend goed in haar bezit aan derden. Zie het volgende overzicht met een korte omschrijving van het gebruik, de huurperiode en de huurprijzen per jaar.

Verhuur onroerend goed door Stichting Isala klinieken (bedragen x 1 €)					
Isala	Soort gebruik	Huurder	Van	Tot	huurprijs per jaar
Dr.v.Heesweg 2 totaal 4.140 m2	verpleeg en reactiveringscentrum	St. Woonzorgconcern IJsselheem	1-9-2013	1-9-2033	1.020.000
Dr.v.Heesweg 2 totaal 480 m2	huisartsenpost	Medische regio groep	1-8-2013	1-8-2019	86.500
Dr.v.Heesweg 2 totaal 233 m2	exploiteren poliklinische apotheek	Isala Apotheek BV	1-8-2013	30-7-2033	62.500
Dr.v.Heesweg 2 totaal 564 m2	bezoekersrestaurant en winkel	Vermaat Winkels/Restaurants	1-7-2013	1-7-2028	170.000
Dr.Spanjaardweg 1	levering diensten	GE Healthcare BV	1-1-2014	31-12-2023	142.000
Hoogeveenseweg 38 winkel, horeca	bezoekersrestaurant en winkel	Vermaat Winkels/Restaurants	1-5-2013	31-12-2019	% van omzet
parkeerterrein v Ittersumstraat	parkeren	Gemeente Zwolle	1-3-2015	28-2-2025	60.000

Isala Zwolle financieringsafspraken

- Faciliteit A is op 14 maart 2014 vastgeklikt op € 280,0 miljoen met een looptijd van 20 jaar en een variabel rentepercentage gebaseerd op de 3-maands Euribor verhoogd met een liquiditeits- en risico opslag. Oorspronkelijk wordt de opslag op 31 december 2028 herzien. Per 31 december 2015 is van de financiering Faciliteit A een bedrag van € 280,0 miljoen opgenomen. Oorspronkelijk eindigt de bijbehorende generieke renteswap op 1 januari 2029. Aan het einde van de looptijd (1 januari 2029) zal de waarde van de generieke renteswap nihil zijn.
- Op 2 januari 2017 heeft een herfinanciering plaatsgevonden. Op 2 januari 2017 heeft Isala € 55,0 miljoen boetevrij afgelost op Faciliteit A aan het bankenconsortium en tegelijkertijd 100% van de bijbehorende renteswap naar rato afgekocht voor een afkoopsom van € 14,4 miljoen.
- De generieke hedge op het aflossingsschema van Faciliteit B (€ 67,5 miljoen) is volledig afgekocht. Gelijkijdig heeft Isala een geborgde vastrentende BNG-lening aangetrokken bij het Waarborgfonds voor de Zorgsector van € 55,0 miljoen met een looptijd van 30 jaar en een lineaire aflossing tot nihil met een rente van 1,5%.
- Stichting Isala klinieken heeft Faciliteit E eind 2018 getrokken voor € 25,0 miljoen met een looptijd van 5 jaar, lineaire aflossing en een variabel rentepercentage gebaseerd op de 3-maands Euribor verhoogd met een liquiditeits- en risico-opslag. Tegelijkertijd is de generieke renteswap Faciliteit E naar rato afgekocht (€ 0,6 miljoen) en resteert een 100% rente-indekking.
- Op 7 januari 2019 heeft Isala een EIB Faciliteit maximaal € 150,0 miljoen beschikbaar gekregen ten behoeve van financiering maximaal 50% van het investeringskader 2017-2022 (€ 301,0 miljoen)

Zekerheden

Ten behoeve van de hoofdovereenkomst zijn diverse zekerheden gesteld, namelijk:

- Akte van vuistloos pandrecht van roerende zaken tussen de zekerhedenagent als pandhouder en de debiteuren als pandgevers
- Akte van stille verpanding van vorderingen tussen de zekerhedenagent als pandhouder en de debiteuren als pandgevers
- Akte van openbare verpanding van vorderingen tussen de zekerhedenagent als pandhouder en de debiteuren als pandgevers
- Akte van hypotheek tussen Stichting Isala klinieken en Isala Onroerend Goed BV als hypotheekgever en Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Boerenleenbank BA als hypotheeknemer; in de akte is het specifieke onroerend goed dat onder deze akte valt in detail vermeld. Met Waarborgfonds voor de Zorgsector (WFZ) geldt een overeenkomst van gedeelde zekerheden. Zeven leningen zijn geborgd bij het WFZ. Op grond van deze borging kan het WFZ, als haar risicovermogen ontoereikend is, een verplichte deelnemersbijdrage opleggen ter hoogte van maximaal 3% van de

uitstaande garanties. Ultimo 2018 bedraagt deze zogenoemde obligoverplichting maximaal € 1.869.500.

Macrobeheersinstrument

Het macrobeheersinstrument kan door de minister van VWS ingezet worden om overschrijdingen van het macrokader zorg terug te vorderen bij instellingen voor medisch specialistische zorg en bij instellingen voor curatieve geestelijke gezondheidszorg. Het macrobeheersinstrument is uitgewerkt in de Aanwijzing macrobeheersmodel instellingen voor medisch specialistische zorg, respectievelijk Aanwijzing Macrobeheersinstrument curatieve geestelijke gezondheidszorg. Ook voor instellingen in andere sectoren kan een Aanwijzing Macrobeheersinstrument van toepassing zijn. Jaarlijks wordt door de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) ambtshalve een mbi-omzetplafond vastgesteld. Tevens wordt door de NZa jaarlijks een omzetplafond per instelling vastgesteld, welke afhankelijk is van de realisatie van het mbi-omzetplafond van alle instellingen gezamenlijk. Deze vaststelling vindt plaats nadat door de Minister van VWS de overschrijding van het mbi-omzetplafond uiterlijk vóór 1 december van het opvolgend jaar is gecommuniceerd.

MBI-omzetplafond

Bij het opstellen van de jaarrekening 2018 heeft Isala nog geen inzicht in de realisatie van het MBI omzetplafond over 2018 en de nog niet afgewikkelde voorgaande jaren. Hierdoor is nog onduidelijk of daadwerkelijk sprake zal zijn van het inzetten van het macrobeheersinstrument. Isala is daarom nu niet in staat een betrouwbare schatting te maken van de uit het macrobeheersinstrument voortkomende verplichting en deze te kwantificeren. Als gevolg daarvan is deze verplichting niet tot uitdrukking gebracht in de balans van Isala per 31 december 2018. Mocht het MBI worden ingezet, dan zal de macro-overschrijding worden verhaald op individuele zorginstellingen naar rato van de gerealiseerde omzet (waarop het MBI van toepassing is).

6/7 MUTATIEOVERZICHT IMMATERIELE VASTE ACTIVA / MATERIELE VASTE ACTIVA 2018 (x 1.000 €)

	Totaal IVA	Bedrijfsgebouwen en terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	Totaal MVA	Totaal IVA / MVA
Stand per 1 januari							
- aanschafwaarde	4.085	303.779	127.798	176.429	27.593	635.599	639.684
- cumulatieve afschrijvingen		136.001	17.605	98.942		252.548	252.548
Boekwaarde per 1 januari	4.085	167.779	110.193	77.487	27.593	383.052	387.137
Mutaties in het boekjaar							
- investeringen	18.760				29.015	29.015	47.775
- ingebruikname		7.208	2.501	17.041	-26.749		
- afschrijvingen	858	9.341	4.112	19.030		32.482	33.341
- bijzondere waardeverminderingen							
Terugname geheel afgeschreven activa:							
aanschafwaarde							
cumulatieve herwaardering							
cumulatieve afschrijvingen							
Desinvesteringen							
aanschafwaarde		1.648	5	15.083		16.737	16.737
cumulatieve afschrijvingen		1.648	5	15.083		16.737	16.737
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	17.902	-2.132	-1.611	-1.989	2.266	-3.467	14.435
Stand per 31 december							
- aanschafwaarde	22.845	309.339	130.293	178.386	29.859	647.878	670.723
- cumulatieve afschrijvingen	858	143.693	21.711	102.889		268.293	269.152
Boekwaarde per 31 december	21.987	165.646	108.582	75.497	29.859	379.584	401.571
Afschrijvingspercentages	0% / 2% / 3% / 5% / 10%		3% / 5% / 10%	10% / 14% / 20%			

8 Overzicht langlopende schulden per 31 december 2018 (bedragen x 1.000 €)

8 Overzicht langlopende schulden per 31 december 2018

Leninggever	Jaar	Hoofdsom	Totale Soort lening looptijd (in jaren)	Werkelijke rente (%)	Restschuld 31- 12-2017	Nieuwe leningen in 2018	Aflossingen in 2018	Restschuld per 31 december 2018	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2018	Aflossingswijze	Aflossing 2019	Gestelde zekerheid
Waterschapsbank	2006	13.500	15 onderhands	4,294%	3.150		900	2.250		3	Lineair	900	borgstelling Waarborgfonds voor Zorgsector
Waterschapsbank	2008	15.000	15 onderhands	4,598%	5.500		1.000	4.500		5	Lineair	1.000	borgstelling Waarborgfonds voor Zorgsector
Waterschapsbank	2009	6.000	16 onderhands	3,320%	2.800		400	2.400	400	6	Lineair	400	borgstelling Waarborgfonds voor Zorgsector
Cons Fac.A 266301	2012	280.000	20 trekking onderhands	var	176.011		11.152	164.858	118.262	10	Lineair tot 25% per 2028 ballonlening	9.319	neg.pledge+pari passu + cross default + hoofdelijke aansprakelijkheid + no- change-of-ownership
BNG 40.110945	2017	15.000	30 onderhands	1,500%	15.000			15.000	12.500	28	Lineair	500	borgstelling Waarborgfonds voor Zorgsector
BNG 40.110946	2017	15.000	30 onderhands	1,500%	15.000			15.000	12.500	28	Lineair	500	borgstelling Waarborgfonds voor Zorgsector
BNG 40.110947	2017	15.000	30 onderhands	1,500%	15.000			15.000	12.500	28	Lineair	500	borgstelling Waarborgfonds voor Zorgsector
BNG 40.110948	2017	10.000	30 onderhands	1,500%	10.000			10.000	8.333	28	Lineair	333	borgstelling Waarborgfonds voor Zorgsector
Cons Fac.E	2018	25.000	5 trekking onderhands	var		25.000		25.000	1.250	5	Lineair	3.750	neg.pledge+pari passu + cross default + hoofdelijke aansprakelijkheid + no- change-of-ownership
MSB	2018	2.500	5 onderhands	var		2.500		2.500	2.500	5	Geen		geen zekerheden
		397.000			242.461	27.500	13.452	256.508	168.246			17.202	

9. Toelichting op de resultatenrekening over 2018

(bedragen x 1.000 €)

9.1 Opbrengsten zorgprestaties

9.1 Opbrengsten zorgprestaties	2018	2017
Opbrengsten zorgverzekeringswet (exclusief subsidies)	616.230	603.528
Beschikbaarheidsbijdragen Zorg	1.541	1.900
Overige zorgprestaties	10.257	9.702
Totaal Opbrengsten zorgprestaties	628.028	615.129

Waardering

Facturabele DBC's en DBC-zorgproducten zijn gewaardeerd tegen de verkoopprijs. De opbrengst van nog niet-facturabele zorgproducten is bepaald door de OHW Grouper van Vecozo.

aan individuele verzekerden toe te rekenen, waaronder traumazorg, spoedeisende zorg en OTO - Opleiden, Trainen en Oefenen.

Overige zorgprestaties

De overige zorgprestaties hebben met name betrekking op dienstverlening aan andere zorginstellingen.

Beschikbaarheidsbijdragen

Onder de beschikbaarheidsbijdragen voor medisch specialistische zorg zijn die bijdragen verantwoord waarbij het niet mogelijk en/of wenselijk is de kosten

9.2 Opbrengst uit hoofde van garantieregeling

9.2 Opbrengst uit hoofde van garantieregeling	2018	2017
Opbrengst uit hoofde van garantieregeling kapitaallasten	1.791	6.250
Totaal opbrengst uit hoofde van garantieregeling kapitaallasten	1.791	6.250

Garantieregeling Isala Zwolle

De omzet over 2018 heeft betrekking op 2 nieuwe door de NZA in januari 2019 afgegeven beschikkingen over de jaren 2015 en 2016 naar aanleiding van een ingediend bezwaarschrift

9.3 Subsidies

9.3 Subsidies	2018	2017
Subsidie opleidingsplaatsen voor zorgopleidingen	14.927	14.506
Subsidies opleidingen	4.989	3.644
Loonkostensubsidies	253	18
Overige subsidies	7.971	7.853
Totaal subsidies	28.140	26.021

Onder de subsidies opleidingsplaatsen voor zorgopleidingen is de beschikbaarheidsbijdrage voor de medische vervolgopleidingen verantwoord.

Onder de post overige subsidies zijn o.a. de subsidies verwerkt in het kader van de kwaliteitsimpuls personeel ziekenhuiszorg verstrekt door het ministerie van VWS.

De subsidies opleidingen betreffen de beschikbaarheidsbijdrage voor ziekenhuisopleidingen, de subsidie Stagefonds Zorg en subsidies inzake opleidingen Nurse Practitioner en Physician Assistant.

9.4 Overige bedrijfsopbrengsten

9.4 Overige bedrijfsopbrengsten	2018	2017
Overige dienstverlening	1.990	2.181
Opbrengsten algemene en administratieve diensten	8.314	8.921
Opbrengsten andere diensten en verrichtingen	5.290	5.264
Opbrengsten patiëntgebonden functies	21.161	21.496
Opbrengsten technische en/of agrarische diensten	275	190
Overige bedrijfsopbrengsten	11	2.887
Totaal overige opbrengsten	37.041	40.939

Overige dienstverlening

Onder de overige dienstverlening wordt onder andere de omzet verantwoord van parkeergelegenheden en doorberekeningen van hotelmatige kosten.

Opbrengsten algemene en administratieve diensten

De post opbrengsten algemene en administratieve diensten bestaat hoofdzakelijk uit doorberekende kosten van administratief personeel, doorberekende algemene kosten en nog te ontvangen overige vergoedingen.

Opbrengsten andere diensten en verrichtingen

Onder opbrengsten andere diensten en verrichtingen worden met name doorberekende sociale lasten verantwoord en de opbrengst van de verhuur en service van gebouwen aan derden.

Opbrengsten patiëntgebonden functies

De post opbrengsten patiëntgebonden functies bestaat hoofdzakelijk uit doorberekeningen aan het MSB en deels uit doorberekeningen aan derden.

Opbrengsten technische en/of agrarische diensten

Onder de opbrengsten technische en/of agrarische diensten zijn verantwoord de aan derden doorberekende energie- en onderhoudskosten.

Overige bedrijfsopbrengsten

Overige opbrengsten zijn € 2,9 miljoen euro lager dan in 2017. Voor locatie Meppel was geen sprake meer van een kasstroomgenererende eenheid. Onder de overige bedrijfsopbrengsten is daarom in 2017 de terugname verantwoord van de bijzondere waardevermindering ad € 2,6 miljoen voor het vastgoed van locatie Meppel.

9.5 Personeelskosten

9.5 Personeelskosten	2018	2017
Lonen en salarissen	253.986	243.367
Sociale lasten	36.825	34.618
Pensioenpremies	21.748	20.664
Andere personeelskosten	10.971	14.672
Subtotaal	323.531	313.322
Personeel niet in loondienst	9.369	12.339
Totaal personeelskosten	332.899	325.660

De totale stijging van personeelskosten bedraagt € 7,2 miljoen; dit wordt met name veroorzaakt door een stijging van de formatie, de cao-stijging, anciënniteitseffecten en herziening van opslag werkgeverslasten personeelsgerelateerde reserveringen en voorzieningen.

De sociale lasten en pensioenpremies worden negatief beïnvloed door hogere salariskosten. Kosten van personeel niet in loondienst zijn ten opzichte van 2017 met € 3,0 miljoen gedaald door o.a. verminderde inhuur extern personeel t.b.v. projecten.

9.5.1 Verdeling personeelsleden (in fte)

9.5.1 Verdeling personeelsleden (in fte)	2018	2017
Stichting Isala klinieken	4.924	4.874
Totaal gemiddeld aantal fte's	4.924	4.874
Aantal personeelsleden dat buiten Nederland werkzaam is	0	0

9.6 Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

9.6 Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	2018	2017
Immateriële vaste activa	858	
Materiële vaste activa	32.482	31.556
Totaal afschrijvingen vaste activa	33.341	31.556

Vanaf november 2018 wordt afgeschreven op het nieuwe EPD. Dit heeft gezorgd voor hogere afschrijvingslasten dan in 2017.

De componentenbenadering is toegepast ten behoeve van het bepalen van de afschrijvingslast op de gebouwen en installaties.

Uitgangspunt is dat de afschrijvingsmethode gebaseerd is op het verwachte gebruikspatroom.

9.7 Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

9.7 Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	2018	2017
- Afwaardering gebouwen en inventaris		
Totaal bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	-	-

Op grond van titel 9 BW2 en RJ 655.315 voor zorginstellingen is beoordeeld of sprake is van een bijzondere waardevermindering op materiële vaste activa. Een bijzondere waardevermindering over 2018 is niet noodzakelijk bevonden.

9.8 Honorariumkosten vrijgevestigde medisch specialisten

9.8 Honorariumkosten vrijgevestigde medisch specialisten	2018	2017
Honorariumkosten vrijgevestigde medisch specialisten	91.215	90.888
Totaal honorariumkosten vrijgevestigde medisch specialisten	91.215	90.888

Binnen Isala zijn 3 Medisch Specialist Bedrijven werkzaam waarmee afspraken zijn gemaakt. Naast MSB-Isala gaat het om de maatschap Dermatologie Zwolle en MKA Zwolle BV. De financiële afspraken zijn gebaseerd op het schadelastjaar (het jaar dat de DBC wordt geopend). De honorariumkosten zijn onder andere afhankelijk van de afspraken die het ziekenhuis maakt met de verzekeraars. Niet

vergoede omzet door verzekeraars wordt doorvertaald naar de omvang van de honorariumkosten. De afspraken zijn niet alleen financieel gerelateerd maar handelen ook over kwaliteitsaspecten.

9.9 Overige bedrijfskosten

9.9 Overige bedrijfskosten	2018	2017
Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	18.075	18.999
Algemene kosten	28.548	36.430
Patiënt- en bewonersgebonden kosten	153.538	146.938
Onderhouds- en energiekosten	14.866	16.052
Huur en leasing	4.106	3.463
Dotaties en vrijval voorzieningen (excl.reorganisatie)	733	23
Overige bedrijfskosten	89	305
Totaal overige bedrijfskosten	219.955	222.209

Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten

De kosten van voedingsmiddelen en hotelmatige kosten zijn in 2018 afgenomen met € 0,9 miljoen. Een eenmalige extra last in 2017 voor technische installaties verklaart de lagere kosten in 2018.

Binnen de voedingsmiddelen zijn de kosten gestegen met € 0,2 miljoen.

Algemene kosten

De algemene kosten zijn met € 7,9 miljoen gedaald. De daling is veroorzaakt doordat een aantal projecten in verband met de fusie met Meppel zijn afgerond.

Patiëntgebonden kosten

Patientgebonden kosten zijn in 2018 met € 6,6 miljoen gestegen. De stijging wordt veroorzaakt door hogere omvang van inkoop geneesmiddelen. Verklaring voor deze stijging kan gevonden worden in de hogere productie aantallen voor 2018.

Onderhouds- en energiekosten

Onderhouds- en energiekosten zijn met € 1,2 miljoen gedaald, met name door lagere additionele en buitencontractuele onderhoudskosten.

Huur en Leasing

In 2018 zijn de kosten voor huur en leasing met € 0,6 miljoen gestegen. Vanaf 2018 zijn extra ruimtes gehuurd.

Dotaties en vrijval voorzieningen (excl. reorganisatie)

De stijging van de kosten van dotaties en vrijval voorzieningen (excl. reorganisaties) bedraagt € 0,7 miljoen, de oorzaak hiervan ligt in een veranderde boekingsystematiek in 2017 en in een extra last in 2018 vanwege oninbaarheidsrisico's voor enkele specifieke debiteuren.

Overige bedrijfskosten

Onder de overige bedrijfskosten is een vrijval verwerkt van een reservering voor gebouwen die niet meer noodzakelijk is.

9.10 Financiële baten en lasten

9.10 Financiële baten en lasten	2018	2017
Rentebaten	1.015	1.095
Rentelasten	-13.811	-14.774
Mutatie overhedge SWAP	2.865	109
Totaal financiële baten en lasten	-9.931	-13.571

De lasten nemen in 2018 af met € 3,6 miljoen met name als gevolg van het grotendeels niet afwickelen van de SWAP voor faciliteit E. In 2017 heeft een herfinanciering plaatsgevonden. Isala heeft € 55,0 miljoen boetevrij afgelost op Faciliteit A naar het bankenconsortium en tegelijkertijd 100% van de bijbehorende renteswap

naar rato afgekocht voor een afkoopsom van ruim € 14,0 miljoen. Tegelijkertijd heeft Isala een geborgde vastrentende lening aangetrokken bij het Waarborgfonds voor de Zorgsector van € 55,0 miljoen. Als gevolg van deze transacties zijn de rentekosten structureel fors verlaagd.

9.11 Resultaat deelnemingen

9.11 Resultaat deelnemingen	2018	2017
Rentelasten	386	
Totaal resultaat deelnemingen	386	

9.12 Transacties met verbonden partijen

9.12 Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de instelling, haar deelnemingen en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen.

Er hebben zich in 2018 geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

De bezoldiging van de bestuurders en toezichthouders, die in het kader van de WNT verantwoord worden, is opgenomen onder hoofdstuk 9.15.

9.15.1 Bezoldiging topfunctionarissen

Per 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Stichting Isala klinieken. Het voor Stichting Isala klinieken toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000 (zorg en jeugdhulp ; klasse V ; totaalscore 14 punten).¹

9.15.1 Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Namen topfunctionarissen	Bedragen x € 1	H.C.V de Boer	R.J.M. Dillmann	H.H. Kuper	R.J. Venema
Functiegegevens		RvB lid	RvB voorzitter	RvB lid	RvB lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018		van 1/1 t/m 31/12	van 1/1 t/m 31/12	van 1/1 t/m 31/12	van 1/1 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)		1,0	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking?		ja	ja	ja	ja
Bezoldiging					
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen		190.082	211.628	177.543	199.998
Beloningen betaalbaar op termijn		11.498	11.588	11.452	11.549
Subtotaal		201.581	223.216	188.995	211.547
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		189.000	189.000	189.000	189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen b		-	-	-	-
Totaal bezoldiging 2018		201.581	223.216	188.995	211.547
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		zie voetnoot A	zie voetnoot A	n.v.t.	zie voetnoot A
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde beta		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2017	Bedragen x € 1				
Functiegegevens		lid	voorzitter	lid	lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017		van 1/1 t/m 31/12	van 1/1 t/m 31/12	van 1/1 t/m 31/12	van 1/1 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)		1,0	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking?		ja	ja	ja	ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen		190.426	211.997	168.127	200.356
Beloningen betaalbaar op termijn		11.154	11.218	11.106	11.190
Subtotaal		201.580	223.215	179.233	211.546
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		181.000	181.000	181.000	181.000
Totaal bezoldiging 2017		201.580	223.215	179.233	211.546

Voetnoot A: Bezoldiging vloeit voort uit schriftelijk overeengekomen afspraken voor in werking treding van de sectorale regeling Zorg en jeugdhulp. Het overgangsrecht is ingegaan op 1 januari 2016.

De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij meerdere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan met ingang van 1 januari 2018).

9.15.2 Bezoldiging toezichthoudende topfunctionarissen

9.15.2 Toezichthoudende topfunctionarissen

Namen topfunctionarissen	Bedragen x € 1	W.B. Groen	A.S. Castelein	N.S. Klazinga	W.L.M. de Koning - Martens
Functiegegevens		voorzitter	lid	lid	lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018		van 1/1 t/m 31/12	van 1/1 t/m 31/12	van 1/1 t/m 31/12	van 1/1 t/m 31/12
Bezoldiging					
Totale bezoldiging		18.000	13.000	13.000	13.000
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		28.350	18.900	18.900	18.900
'-/-' Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag		-	-	-	-
Totaal bezoldiging 2018		18.000	13.000	13.000	13.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde beta		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2017

Functiegegevens		voorzitter	lid	lid	lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017		van 1/1 t/m 31/12	van 1/1 t/m 31/12	van 1/1 t/m 31/12	van 14/3 t/m 31/12
Totale bezoldiging		14.000	10.000	10.000	7.984
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		27.150	18.100	18.100	14.529

9.15.2 Bezoldiging toezichthoudende topfunctionarissen

Namen topfunctionarissen	Bedragen x € 1	G.J. Lokerse	J.F.J. de Munnik	M.I. Verstappen
Functiegegevens		lid	lid	lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018		van 1/1 t/m 31/12	van 1/1 t/m 31/12	van 1/1 t/m 31/12
Bezoldiging				
Totale bezoldiging		13.000	13.000	13.000
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		18.900	18.900	18.900
'-/-' Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag		-	-	-
Totaal bezoldiging 2018		13.000	13.000	13.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde beta		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2017

Functiegegevens		lid	lid	lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017		van 1/1 t/m 31/12	van 1/1 t/m 31/12	van 1/1 t/m 31/12
Totale bezoldiging		10.000	10.000	10.000
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		18.100	18.100	18.100

9.15.3 Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de in de voorgaande tabellen vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

10 Gebeurtenissen na balansdatum

Op 7 januari 2019 heeft Isala een EIB Faciliteit maximaal € 150 miljoen beschikbaar gekregen ten behoeve van financiering maximaal 50% van het investeringskader 2017-2022 (€ 301 miljoen)

Impact COVID-19 virus (Coronavirus)

Inleiding

In december 2019 kwamen vanuit China berichten over een besmettelijk virus. Dit virus (COVID -19) zorgde begin 2020 voor veel patiënten en slachtoffers in China en in februari 2020 waren er de eerste patiënten en slachtoffers in Nederland. Begin maart 2020 nam de regering een aantal drastische maatregelen, waaronder het nagenoeg stilleggen van het openbare leven in geheel Nederland. De ziekenhuizen stonden voor de taak om samen met ketenpartners in ROAZ-verband een grote groep corona-patiënten de noodzakelijke acute en intensieve zorg te verlenen. Gezien de grote besmettelijkheid van dit virus leidde dit tot drastische hygiëne,- en veiligheidsmaatregelen. Door de grote toeloop van corona-patiënten, de vereiste veiligheidsmaatregelen en de noodzakelijke inzet van IC-bedden, hebben ziekenhuizen moeten besluiten een groot deel van de reguliere zorg, onderzoek en onderwijs niet uit te voeren, dan wel uit te stellen. Als gevolg van de overheidsmaatregelen ('intelligente lock-down' en 'social distancing') worden ziekenhuizen geconfronteerd met omzetsderving door vraaguitval en terughoudendheid bij patiënten om een beroep te doen op de ziekenhuiszorg.

In dit stadium lijken de gevolgen voor de continuïteit van de bedrijfsactiviteiten van ziekenhuizen, en voor de exploitatieresultaten beperkt. Ziekenhuizen blijven het beleid en het advies van de diverse nationale instellingen volgen en blijven tegelijkertijd hun uiterste best doen activiteiten zo goed en veilig mogelijk voort te zetten, zonder daarbij de gezondheid van de medewerkers in gevaar te brengen. Daardoor is sprake van extra investeringen en kosten voor het beschikbaar maken van ziekenhuiscapaciteit en aanschaf van apparatuur en beschermingsmiddelen voor het verplegen van Corona- en overige patiënten in sterk aangepaste omstandigheden. Zorgverzekeraars Nederland heeft na overleg met veldpartijen in brieven van 17 maart 2020 en 21 april 2020 continuïteitsgaranties geboden voor de basiszorginfrastructuur waartoe onder andere de ziekenhuizen behoren. Met additionele bevoorschotting door de zorgverzekeraars tot contractwaarde en met additionele bekostiging van de meerkosten van de coronauitbraak wordt de continuïteit van ziekenhuizen gegarandeerd, echter uitwerking van de specifieke regelgeving is op het moment van vaststellen van de jaarrekening nog onderhanden.

Ter waarborging van de onzekerheden als gevolg van de COVID-19 uitbraak kunnen ziekenhuizen gebruik maken van de steunmaatregelen die door Zorgverzekeraars Nederland worden aangeboden. Naast deze specifieke toezeggingen door zorgverzekeraars kan aanspraak worden gemaakt op landelijke regelingen, waaronder uitstel van betaling van fiscale heffingen. Op basis van de meest actuele inzichten op het moment van vaststellen van deze jaarrekening kunnen de financiële gevolgen van COVID-19 worden opgevangen binnen de beschikbare krediet- en financieringsafspraken. Voor wat betreft de overeengekomen ratio's 2020 met de banken is sprake van onzekerheid die samenhangt met het nog niet bekend zijn van de exacte uitwerking van de financiële compensatie door zorgverzekeraars. Isala overlegt proactief met het bankconsortium over het voldoen aan de convenanten. Isala voldoet ultimo 2018 en 2019 aan de convenantafspraken.

Alles overziend is er naar huidig inzicht geen sprake van een materiële onzekerheid over de financiële continuïteit van Isala.

Impact op organisatie

Vanaf medio maart 2020 heeft Isala, via haar Crisisbeheerteam, een aantal maatregelen genomen om de effecten van het COVID-19 virus te bewaken en te voorkomen, zoals het vormen van veiligheids- en gezondheidsmaatregelen voor onze patiënten en medewerkers. De opvang van een zeer grote groep patiënten heeft de hoogste prioriteit. Er is zoveel mogelijk capaciteit ingezet om COVID-patiënten te behandelen. Daarbij is waar mogelijk IC capaciteit opgeschaald. Tevens is er afgeschaald op onder andere de electieve en niet-spoedeisende zorg, onderzoek en onderwijs. Op artsen en verpleegkundigen is een beroep gedaan om zoveel mogelijk extra uren te werken en veel medewerkers werken op de toppen van hun kunnen. Medewerkers in niet kritische functies zijn verzocht zoveel mogelijk thuis te werken. De bouw van het ziekenhuis in Meppel vindt plaats conform de planning. De financiering hiervan is geborgd middels de EIB faciliteit.

Risico's en onzekerheden

Tot het moment dat de crisis onder controle is, is het niet duidelijk wat het uiteindelijke beslag op de organisatie zal zijn. Op dit moment zijn er nog veel onzekerheden. Deze onzekerheden zien met name toe op de opstart van de reguliere patiëntenzorg en het tempo van opschalen van de reguliere productie en de uitwerking van de bekostiging. Nog niet duidelijk is wat het eventuele effect daarvan kan zijn. Hieronder wordt inzicht gegeven in de ontwikkelingen en relevante (financiële) maatregelen.

Voorziene ontwikkelingen

Afhankelijk van de duur van deze crisis zal een grotere achterstand ontstaan in de reguliere patiëntenzorg. Op het moment dat het virus landelijk onder controle is, is een volledige inschatting te maken van de totale achterstand en de wijze waarop dit kan worden ingelopen. Hierop vooruitlopend heeft Isala in april 2020 een herstelplan opgesteld om de zorgcapaciteit op te schalen ten behoeve van de reguliere patiëntenzorg. Het opstarten van reguliere patiëntenzorg zal gefaseerd plaatsvinden.

Genomen en voorziene maatregelen

Isala leeft de maatregelen van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zo goed als mogelijk na. Met andere ziekenhuizen heeft veelvuldig afstemming plaatsgevonden over de verdeling van patiënten en de beschikbaarheid medische apparatuur en medische hulpmiddelen.

Impact op activiteiten

Doordat prioriteit is gegeven aan het kunnen opvangen van corona- patiënten en door de afschaling van uitstelbare zorg, is de reguliere productie vanaf medio maart aanzienlijk gedaald. Conform het herstelplan zijn inmiddels diverse poliklinieken weer opgestart, rekening houdend met de benodigde voorzorgsmaatregelen. In mei 2020 wordt de OK capaciteit weer opgeschaald voor reguliere patiëntenzorg. Vanaf medio mei 2020 is deze OK capaciteit volgens plan weer volledig operationeel voor de reguliere patiëntenzorg.

Steun van zorgverzekeraars en overheden

Op landelijk niveau zijn de koepels (NFU, NVZ en ZN) met elkaar overeen gekomen passende financiële maatregelen te nemen. Dit betreft onder andere aanvullende bevoorschotting tot 100% passend bij de omvang van contractueel overeenkomen omzet, maar ook dat ziekenhuizen in juli geïnformeerd worden over hoe om te gaan met meer- en minder kosten (zowel personeel, materiaal als geneesmiddelen) en meer- en minder omzet. De zorgverzekeraars hebben aan de ziekenhuizen, bij brief d.d. 17 maart respectievelijk 21 april 2020, laten weten hen te ondersteunen, waarbij de beschikbaarheid en continuïteit van zorg op langere termijn zo goed mogelijk geborgd kan worden. Ook de minister van VWS heeft in zijn brief d.d. 15 april 2020 aan de Tweede Kamer laten weten dat de overheid de zorgsector in staat wil blijven stellen om te doen wat nodig is om voor de lange termijn de continuïteit van zorg en ondersteuning te borgen.

Financiële impact

Het te verwachten effect van de COVID-19 crisis op het exploitatieresultaat, de ratio's en de liquiditeit in 2020 is naar verwachting groot maar beheersbaar door de landelijke compensatiemaatregelen en de huidige financiële uitgangspositie van Isala. Het productieverlies is geëxtrapoleerd aan de hand van diverse scenario's en ziet op de opbrengsten, kosten, liquiditeit en bancaire ratio's. Rekening houdend met de toegezegde financiële steunmaatregelen door de overheid en zorgverzekeraars, voorziet Isala dat haar financiële positie behouden blijft. De banken hebben expliciet aangegeven in alle redelijkheid en billijkheid te willen meedenken mocht blijken dat Isala onverhoopt niet aan alle bancaire voorwaarden en ratio's kan voldoen. Ondanks de enorme impact van deze crisis op Isala, is de Raad van Bestuur op basis van het voorgaande ervan overtuigd dat deze crisis de continuïteit van het Isala niet in gevaar brengt.

11. Vaststelling en goedkeuring

(bedragen x 1.000 €)

11.1 Vaststelling en goedkeuring jaarrekening

De Raad van Bestuur van Stichting Isala klinieken heeft de jaarrekening 2018 vastgesteld in de vergadering van 19 mei 2020.

De Raad van Toezicht van Stichting Isala klinieken heeft de jaarrekening 2018 goedgekeurd in de vergadering van 19 mei 2020.

11.2 Resultaatbestemming

11.2 Resultaatbestemming	
Resultaat na belastingen Stichting Isala klinieken na winstbestemming	8.044
<hr/>	
Resultaatbestemming Stichting Isala klinieken	
Ten gunste van algemene en overige reserves	8.012
Ten laste van bestemmingsreserve rendementsdeling	-128
Ten gunste van bestemmingsreserve fondsen	160
Totaal resultaatbestemming Stichting Isala klinieken	8.044

11.3 Ondertekening door bestuurders

Vaststelling door de Raad van Bestuur
de dato 19 mei 2020

dr R.J.M. Dillmann

H.C.V. de Boer

mevrouw dr. H.H. Kuper

R.J. Venema, MBA

Vaststelling door de Raad van Toezicht
de dato 19 mei 2020

drs. W.B. Groen

drs. A.S. Castelein

prof. dr. J. Kievit

mevrouw drs. W.L.M. de Koning - Martens

G.J. Lokerse RA

dr. J.F.J de Munnik

mevrouw drs. M.I. Verstappen

12. Overige gegevens

12.1 Statutaire regeling resultaatbestemming

In de statuten van de Stichting Isala klinieken is geen statutaire winstbestemming opgenomen.

12.2 Nevenvestigingen

Stichting Isala klinieken heeft geen nevenvestigingen.

12.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is opgenomen op de volgende pagina.

De controleverklaring is als separaat document te raadplegen op www.jaarverantwoordingzorg.nl en www.isala.nl.